

Verwerking van persoonsgegevens door Fraude Interventieteams

Onderzoek bij interventieteam Wijk West

Rapport bevindingen

College bescherming persoonsgegevens – juli 2009

INHOUD

Samenvatting	3
Inleiding	4
1. Bevindingen	6
1.1 Projectbeschrijving	6
1.2 Juridische status van het interventieteam	8
1.3 Uitwisseling van persoonsgegevens	9
1.4 Gebruik politiegegevens	11
1.5 Naleving informatieplicht bij heimelijke waarneming van burgers	12
2. Conclusies	13
2.1 Reactie van het interventieteam op de voorlopige bevindingen en de reactie van het CBP daarop	14
Bijlagen	
1. Het onderzoek	16
2. Het normenkader	18

SAMENVATTING

Het College bescherming persoonsgegevens (CBP) heeft een onderzoek uitgevoerd naar de naleving van de wettelijke regels omtrent de verwerking van persoonsgegevens door het fraude interventieteamproject "Aanpak Wijk West te Utrecht" van het Regionaal Platform Midden Nederland. Het interventieteamproject is gestart in september 2005 en verlengd tot januari 2008. Het CBP beoordeelt de gegevensverwerking aan de hand van de wetgeving zoals die tijdens de voorbereiding en uitvoering van het project van kracht was.

De belangrijkste conclusies van het onderzoek luiden als volgt:

- De werkwijze van het interventieteam brengt mee dat het doel waarvoor de gegevens worden gebruikt breder en anders is dan de doelomschrijving die in sectorale wetgeving is opgenomen. Dit betekent dat bevoegdheden van de afzonderlijke interventieteampartners niet ingezet kunnen worden voor het interventieteam als geheel.
- De onduidelijke formele status van het interventieteam in het algemeen en het projectbureau in het bijzonder is een probleem bij de beoordeling van het interventieteamproject. Door het ontbreken van een formele status lopen de activiteiten van het projectbureau en het interventieteam snel aan tegen de grenzen van de regelgeving.
- Voor zover de sectorale wetgeving die geldt voor de deelnemers in bepaalde gevallen geen grondslag biedt voor verstrekkingen van persoonsgegevens aan andere interventieteamdeelnemers of aan het projectbureau, zijn deze verstrekkingen in strijd met de betreffende sectorale verwerkingsgrondslagen en geheimhoudingsbepalingen. Dat betekent dat deze verwerkingen tevens in strijd zijn met artikel 6 Wbp, dat bepaalt dat persoonsgegevens in overeenstemming met de wet worden verwerkt.
- Voor zover de sectorale wetgeving die geldt voor de deelnemers niet in de weg staat aan de verstrekking van persoonsgegevens aan andere interventieteamdeelnemers, biedt artikel 8 sub e Wbp een grondslag voor het uitwisselen van persoonsgegevens tussen deelnemers van interventieteam Wijk West, zolang de persoonsgegevens verband houden met fraude of een vermoeden van fraude dat voor de ontvangende interventieteamdeelnemers voldoende relevant is voor het uitvoeren van controle. In dit interventieteam zijn alleen persoonsgegevens gedeeld in geval van fraude of een vermoeden van fraude. Daarom bestond in deze gevallen een noodzaak tot het verstrekken van persoonsgegevens in het kader van de goede vervulling van een publiekrechtelijke taak en dat betekent dat artikel 8 sub e Wbp hiervoor grondslag biedt.

INLEIDING

Dit rapport bevat de resultaten van het onderzoek dat het College bescherming persoonsgegevens (CBP) heeft uitgevoerd naar het fraude interventieteamproject 'Aanpak Wijk West te Utrecht' van het Regionaal Platform Midden Nederland.

In interventieteams voor fraudebestrijding werken organisaties zoals de Belastingdienst, het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (UWV), de Sociale verzekeringsbank (SVB), de Arbeidsinspectie (AI), de Sociale Inlichtingen en Opsporingsdienst (SIOD), de politie, het Openbaar Ministerie (OM) en gemeenten samen aan de bestrijding van zwart werk, illegale arbeid, fiscale-, premie en uitkeringsfraude. Interventieteams¹ zijn samenwerkingverbanden tussen opsporingsteams, inspecties en gemeenten waarvan de deelnemers wisselen al naar gelang het onderwerp van het project.

De werkwijze van interventieteams kan een risico vormen voor de persoonlijke levenssfeer van burgers die onderwerp van onderzoek worden. Zo kunnen interventieteams tijdens onderzoeken 'heimelijke waarnemingen' verrichten, waarbij door middel van observatie(s) gegevens over burgers worden verzameld en vastgelegd zonder dat de betrokkenen daarvan op dat moment op de hoogte zijn. Een ander risico vormt het gebruik van politiegegevens binnen het interventieteam. Indien bij interventieteampartners bekend wordt dat een burger in een politieregister voorkomt, kan dit tot stigmatisering van de burger leiden. Verder vormt de uitwisseling van persoonsgegevens² tussen interventieteampartners een risico voor de informationele privacy van de burger. De uitwisseling van persoonsgegevens tussen interventieteampartners dient aan het noodzakelijkheidsvereiste en het doelbindingsprincipe te voldoen. Tot slot bestaat het risico van een gebrek aan transparantie. Het moet voor een burger duidelijk zijn welke interventieteampartner waarvoor persoonsgegevens gebruikt en in welk geval er gegevens van een andere organisatie verkregen worden of aan een andere organisatie worden verstrekt. De interventieteams hebben de plicht om burgers van wie persoonsgegevens zijn verwerkt hierover te informeren.

Het doel van het onderzoek is het controleren van de naleving van de regels omtrent de verwerking van persoonsgegevens in het kader van het interventieteamproject. Concreet zijn de volgende aspecten getoetst:

- De rechtmatigheid van de uitwisseling van persoonsgegevens tussen de verschillende deelnemers van het interventieteam;
- De grondslag voor het verwerken van politiegegevens;
- Indien sprake is van heimelijke waarneming van burgers: de naleving van de *Procesbeschrijving heimelijke waarneming door interventieteams*.

Om over de rechtmatigheid van de verwerking van persoonsgegevens een uitspraak te kunnen doen, is de feitelijke werkwijze van de interventieteams inzichtelijk gemaakt en getoetst aan het juridisch kader dat op het moment van uitvoering van het project van toepassing was.

In Bijlage 1 zijn de onderzoeksvragen en de werkwijze van het onderzoek beschreven. Het juridisch kader in Bijlage 2 bevat een overzicht van de normen die in deze rapportage zijn

---

¹ In dit rapport verwijst de term 'interventieteam' naar het samenwerkingsverband tussen alle deelnemende interventieteampartners dat in specifieke projectsituaties een wisselende samenstelling kan hebben. Zo kan de samenstelling bij een onderzoek te plaatse wisselen, afhankelijk van de verwachte problematiek. Waar dat nodig is ten behoeve van nadere (juridische) duiding wordt in dit rapport gesproken over gegevensverwerkingen door (bepaalde) deelnemers van het interventieteam of van gegevensverwerkingen door het projectbureau.

² Interventieteams verwerken gegevens betreffende individuele personen maar ook gegevens met betrekking tot bedrijven. Ook bedrijfsgegevens kunnen persoonsgegevens zijn, maar dit hoeft niet in alle specifieke gevallen te gelden. In dit rapport worden de gegevensstromen op hoofdlijnen in kaart gebracht en getoetst. Er wordt daarbij vanuit gegaan dat alle gegevensstromen in meer of mindere mate betrekking hebben op persoonsgegevens en dat de regelgeving die de bescherming van persoonsgegevens regelt in beginsel op alle genoemde gegevensstromen van toepassing is.

gehanteerd. Het wettelijk kader voor dit onderzoek bestaat uit sectorale wetgeving zoals de Wet werk en bijstand, de Wet politieregisters, de Algemene wet inzake rijksbelastingen en generieke wetgeving, met name de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp). In sectorale wetgeving is soms specifiek aangegeven welke organisaties voor een bepaald doel persoonsgegevens mogen uitwisselen. Is er geen sectorale wetgeving of specifieke regel dan is de Wet bescherming persoonsgegevens van toepassing.

1 BEVINDINGEN

1.1 Projectbeschrijving

Doelstelling

Het project is opgezet om een bijdrage te kunnen leveren aan het tegengaan van de verloedering en het verder afglijden van de Wijk West vanuit het perspectief van (integrale) handhaving van de rechtsregels ten aanzien van belasting- en premiefraude, uitkeringsfraude, illegale tewerkstelling en daarmee samenhangende misstanden. Wijk West is een verzamelnaam voor de Utrechtse wijken Lombok, Nieuw Engeland en Oog in Al. De uitgevoerde controles en onderzoeken moeten onder meer leiden tot de volgende resultaten:

- beëindiging/aanpassing van teveel verstrekte uitkeringen
- beëindiging van onrechtmatige bewoning (schijnbewoning, onderverhuur, illegale bewoning)
- beëindiging van tewerkstelling van illegalen
- bestuurlijke maatregelen i.v.m. handelen in strijd met (gemeentelijke) vergunningen
- correcties i.v.m. overtreding van sociale en fiscale wetgeving
- opmaken processen-verbaal n.a.v. illegale tewerkstelling en identiteitsfraude
- opleggen van (bestuurlijke) boetes en maatregelen
- verwijderen uit het land van niet-rechtmatig in Nederland verblijvende personen
- signaleren van mogelijke (uitkerings)fraude t.b.v. de participanten
- mutaties in G.B.A.
- signaleren van mogelijke overtredingen op het gebied van arbo-wetgeving, milieuwetgeving, gebruiksvergunningen enz.

Methode

Er wordt een tweesporenbeleid gevolgd, waarbij zowel bedrijfsbezoeken als huisbezoeken (onderzoeken ter plaatse) worden verricht. Onrechtmatige bewoning en de daarbij behorende vormen van overlast en (uitkerings)fraude worden gecontroleerd door middel van huisbezoeken. Bedrijfsbezoeken aan ondernemingen/panden zijn gericht op het in kaart brengen van feitelijke bedrijfsactiviteiten en op het bevorderen dat aangetroffen misstanden worden opgeheven. Tot april 2007 zijn er ruim 500 onderzoeken ter plaatse verricht binnen het interventieteamproject.

Bij de selectie van controleobjecten is een andere methode gevolgd dan vooraf in het projectplan was beschreven. Volgens het projectplan zou een uitgebreide geautomatiseerde risicoanalyse worden uitgevoerd. Door het plotseling wegvallen van de automatiseringsdeskundige en het ontbreken van een geschikte opvolging is dit plan niet uitgevoerd. In plaats daarvan is het projectteam overgegaan tot een handmatige inventarisatie van te onderzoeken adressen.

De selectie van controleobjecten (adressen) heeft plaatsgevonden op basis van tips, meldingen en gegevens van eerdere onderzoeken. Hiervoor zijn van het postcodegebied waarin het interventieteam Wijk West opereert bij de Kamer van Koophandel alle bedrijfsgegevens opgevraagd en is bij alle deelnemers aan het interventieteam gevraagd naar bestaande signalen met betrekking tot adressen in het postcodegebied. Signalen werden verkregen door na te gaan of een adres bij een deelnemer bekend is als adres waar (mogelijk) een overtreding of fraude heeft plaatsgevonden. Ook werden signalen door controle via Suwinet verkregen. Bij de sociale dienst betrof dit bijvoorbeeld een uitdraai van tips uit een bepaald postcodegebied of van specifieke bedrijven. Bij de belastingdienst gaat het bijvoorbeeld om de vraag of er eerder onderzoeken zijn geweest op een bepaald adres. Ook kunnen mensen telefonisch tips geven, bijvoorbeeld over onrechtmatige bewoning (meldpunt onrechtmatige bewoning).

Tevens leveren de onderzoeken ter plaatse weer nieuwe signalen op. Als er tijdens een controle bij een bedrijfslocatie een werkzame persoon is aangetroffen die ook een uitkering heeft, wordt deze uitgenodigd voor een gesprek op de sociale dienst en volgt eventueel een huisbezoek door de sociale dienst. Uit de controles komt nieuwe informatie vrij en volgen nieuwe controles.

Bedrijfsbezoeken worden zowel op thema (bepaalde typen ondernemingen, zoals belwinkels) als naar aanleiding van een specifiek signaal afgelegd. Hierbij gaat een aantal diensten gezamenlijk op pad. De Belastingdienst gaat altijd mee. Gewoonlijk doen drie à vier diensten controleonderzoek, afhankelijk van de inschatting van het interventieteam.

De huisbezoeken worden in het kader van het project uitgevoerd door 'handhavingsspecialisten'. In de regel bestaat een team dat huisbezoeken uitvoert uit twee personen. Als er een signaal van illegaliteit is, dan gaat de Vreemdelingendienst mee. Indien er sprake is van fraude met betrekking tot een specifieke instantie dan pakt deze het signaal op handelt het zelf af. In het kader van het interventieteam is de afspraak gemaakt dat de deelnemers signalen die betrekking hebben op het gebied van Wijk West met voorrang afhandelen. In de loop van het project zijn de aantallen huisbezoeken afgenomen en is er een verschuiving opgetreden van huisbezoeken naar bedrijfsbezoeken.

Bij aanvang van het project is er een advertentie in een gratis huis-aan-huisblad geplaatst over het interventieteamproject en de te verwachten controles van particulieren en bedrijven. Verder laat de Belastingdienst de bedrijven in Wijk West met een brief vooraf weten dat er te zijner tijd een controle (boekenonderzoek) zal plaatsvinden. Van elk onderzoek ter plaatse stelt de Belastingdienst een rapportage op die aan de betrokkene wordt toegestuurd. Ook verstrekt de buurtbeheerder informatie over het interventieteam. Ten tijde van het onderzoek was een folder over het interventieteam in ontwikkeling. Bij het bezoek wordt de betrokkene vooraf mondeling aan de deur geïnformeerd over het doel en de deelnemers van de controle.

Projectduur

Het project is in september 2005 van start gegaan. Halverwege 2006 is begonnen met de controles ter plaatse. In oktober 2006 werd een tussenrapportage opgesteld met daarin een verzoek tot verlenging van de looptijd van het project tot januari 2008. Vervolgens is de operationele fase van het project verlengd.

Oprichtgever

Landelijke Stuurgroep Interventieteams.

Verantwoordelijke organisatie/ bestuurlijke verantwoordelijkheid

De wethouder Sociale Zaken c.a. van de gemeente Utrecht, tevens de gemeentelijke vertegenwoordiger in de Landelijke Stuurgroep Interventieteams.

Projectleiding

De gemeente Utrecht levert de projectleider. In concreto is de manager van de ondersteuningsunit van het Regionaal Platform Midden Nederland, de sectie Coördinatie-eenheid Handhaving (CEH), de projectleider van Wijk West. Het CEH (thans RCF; Regionaal Coördinatiepunt Fraudebestrijding) maakt deel uit van de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO) van de afdeling Sociale Zaken en Werkgelegenheid van de gemeente Utrecht.

Locatie standplaats

De fysieke standplaats van de projectorganisatie is 't Goylaan 127 in Utrecht, op het kantoor van het Centrum voor Werk en Inkomen waar het Regionaal Platform Midden Nederland is gevestigd.

Deelnemende organisaties

- Gemeente Utrecht
- Belastingdienst
- Regiopolitie Utrecht
- SVB

- UWV
- Arbeidsinspectie

1.2 Juridische status van het interventieteam

Voor de toetsing van de gegevensverwerking van het interventieteamproject aan de Wbp is de juridische status in de zin van de Wbp van het samenwerkingsverband 'Interventieteam' van belang. De Wbp kent twee begrippen die de status van de verwerker van persoonsgegevens weergeven; de verantwoordelijke en de bewerker. Bij de onderzochte interventieteamprojecten is geen sprake van een verantwoordelijke – bewerker relatie.

Verantwoordelijke: de natuurlijke persoon, rechtspersoon of ieder ander die of het bestuursorgaan dat, alleen of tezamen met anderen, het doel van en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens vaststelt (artikel 1, sub d, Wbp).

Bewerker: degene die ten behoeve van de verantwoordelijke persoonsgegevens verwerkt, zonder aan zijn rechtstreeks gezag te zijn onderworpen (artikel 1, sub e, Wbp). De relatie tussen verantwoordelijke en bewerker is in artikel 14 Wbp geregeld.

Voor de burger moet helder zijn wie als de verantwoordelijke voor een gegevensverwerking kan worden aangemerkt. Onduidelijkheid hierover leidt in de praktijk tot problemen over wie aanspreekbaar is voor het al dan niet nakomen van de wettelijke verplichtingen waaraan een verantwoordelijke is onderworpen. Ingevolge de Wbp is de verantwoordelijke degene die formeel-juridisch het doel en de middelen van een verwerking vaststelt. De verantwoordelijke hoeft niet zelf de gegevens te verwerken. Van belang is dat de verantwoordelijke bepaalt welke gegevens er worden verwerkt, hoe lang, met welke middelen en voor welk doel.

Uit de Memorie van Toelichting (MvT) bij de Wbp komt naar voren dat het uitgangspunt bij het begrip verantwoordelijke de bestaande structuur van het civielrechtelijke en bestuursrechtelijke personen- en organisatierecht is (Kamerstukken II, 1997-1998, 25 892, nr. 3, 55-58). Dit betekent voor de publieke sector dat krachtens het geldend bestuurs- en staatsrecht het bevoegde bestuursorgaan als de verantwoordelijke dient te worden aangemerkt. Deze definitie neemt evenwel nog niet alle onduidelijkheid rond het begrip verantwoordelijke weg. In situaties waarin meerdere bestuursorganen betrokken zijn bij een keten van gegevensverwerkingen, die in verband met de aard van die betrokkenheid als verantwoordelijke in de zin van de wet kunnen worden aangeduid, bestaat er een behoefte aan een aanvullend criterium. Problemen kunnen zich met name voordoen als de juridische zeggenschap onvoldoende duidelijk is, dan wel geen regeling voorhanden is op grond waarvan de betreffende instantie aangesproken kan worden. Burgers mogen daarvan niet de dupe worden. In zodanige situaties dient aan het begrip verantwoordelijke een functionele invulling te worden gegeven. Aan de hand van in het maatschappelijke verkeer gehanteerde maatstaven moet worden bezien aan welk bestuursorgaan de betreffende verwerking dient te worden toegerekend. Wat in het maatschappelijke verkeer geldende maatstaven zijn, zal van de feitelijke situatie afhangen.

Voorts wordt in de MvT bij de Wbp opgemerkt dat ten aanzien van een geheel van gegevensverwerkingen het mogelijk is dat meerdere personen of instanties, dus een pluraliteit van verantwoordelijken, als zodanig wordt aangemerkt. Daarbij kunnen drie vormen van verantwoordelijkheid worden onderscheiden:

1. Aan de verwerking nemen verschillende organisaties deel; er is echter één gemeenschappelijke verantwoordelijke.

2. Verschillende verwerkingen zijn min of meer geïntegreerd, zonder dat er een gemeenschappelijke verantwoordelijke aanwezig is. Er is sprake van afzonderlijke verantwoordelijkheid per (deel-)verwerking. De betrokkene kan slechts één van de afzonderlijke verantwoordelijken aanspreken. Te denken valt aan persoonsgegevens die via Internet kunnen worden geconsulteerd.
3. Verschillende verwerkingen zijn geïntegreerd zonder dat er een gemeenschappelijke verantwoordelijke aanwezig is. Er is sprake van gezamenlijke verantwoordelijkheid. Elk van de verantwoordelijke is aansprakelijk voor het geheel van de gegevensverwerkingen.

Conclusie

Een interventieteam is geen natuurlijke- of rechtspersoon en geen zelfstandige entiteit, maar een samenwerkingsverband van afzonderlijke rechtspersonen. Daarom kan ook van een interventieteamproject worden gesproken. Er is bij het onderzochte interventieteamproject geen sprake van een verantwoordelijke – bewerkrelatie. De verantwoordelijke(n) in formeel juridische zin voor de gegevensverwerking door het projectbureau zijn de deelnemende instanties aan het interventieteam. De verantwoordelijkheidsverdeling is daarmee - formeel- in lijn met de tweede variant.

Uit het onderzoek blijkt dat enkele gegevensverwerkingen die in het kader van het project plaatsvinden, niet door de afzonderlijke deelnemers, maar door het zogeheten projectbureau van het interventieteam worden uitgevoerd. Vanuit het projectbureau worden de activiteiten van het team gecoördineerd en het projectbureau verzamelt en analyseert de persoonsgegevens. Het projectbureau bestaat uit de projectleider en een beperkt aantal medewerkers, die in dienst zijn van de aan het interventieteam deelnemende instanties. Aan de projectleider is een operationele verantwoordelijkheid toegekend door de deelnemers aan het project. De interventieteampartners zijn - formeel gezien en in lijn met variant twee - verantwoordelijke in de zin van de Wbp voor de gegevensverwerking door het projectbureau. Uit het onderzoek blijkt echter dat het projectbureau zelfstandig bepaalt welke persoonsgegevens worden verwerkt en welke interventieteampartners bepaalde signalen ontvangen. Het projectbureau gedraagt zich hierdoor als zelfstandige verantwoordelijke in de zin van de Wbp terwijl het dit juridisch niet is. Het projectbureau heeft geen formele (Wbp-)status en geen bij wet geregelde bevoegdheden. Formeel gezien kan het projectbureau alleen gebruik maken van bevoegdheden op grond van sectorale wetgeving voor zover dit in overeenstemming is met de in die wetgeving genoemde doelen.

De werkwijze van het interventieteam brengt mee dat het doel waarvoor de gegevens worden gebruikt breder en anders is dan de doelomschrijving die in sectorale wetgeving is opgenomen. Dit betekent dat bevoegdheden van de afzonderlijke interventieteampartners niet ingezet kunnen worden voor het interventieteam als geheel.

De onduidelijke formele status van het interventieteam in het algemeen en van het projectbureau in het bijzonder vormt een probleem bij de beoordeling van het interventieteamproject. Door het ontbreken van een formele status lopen de activiteiten van het projectbureau en het interventieteam snel aan tegen de grenzen van de regelgeving, zoals verderop zal blijken.

1.3 Uitwisseling van persoonsgegevens

Welke verschillende verstrekkingen (verwerkingen) van persoonsgegevens tussen interventieteamdeelnemers kunnen worden onderkend en zijn deze verstrekkingen rechtmatig?

In het interventieteamproject “Aanpak Wijk West” kan een vijftal verschillende soorten verwerkingen van persoonsgegevens worden onderscheiden.

1. Verzamelen van signalen door het projectbureau: alle interventieteampartners, met uitzondering van de politie, leveren gegevens aan het projectbureau ten behoeve van het samenstellen van de lijst van te controleren objecten. Deze gegevens bestaan uit verzamelde tips, meldingen en onderzoeken over personen, adressen, ondernemingen en bedrijfspanden.
2. Verder verstrekken: signalen die aanleiding kunnen zijn voor een huisbezoek worden door het projectbureau doorgegeven aan de sociale dienst van de gemeente of de SVB.
3. Mondeling overleg: er vindt tweewekelijks overleg van het interventieteam plaats, gedurende de controleperiode. In dit overleg worden de aankomende controles gepland en besproken en de resultaten van de voorgaande controles mondeling uitgewisseld, evenals bijzonderheden en veiligheidsaspecten.
4. Uitwisseling controleformulieren: bij een onderzoek ter plaatse bij bedrijven worden controleformulieren door meerdere deelnemers ingevuld en uitgewisseld en na het onderzoek ter plaatse worden kopieën van de ingevulde controleformulieren aan de deelnemende partners verstrekt.
5. Terugkoppeling: de resultaten van de vervolgonderzoeken van de afzonderlijke partners worden teruggekoppeld aan het interventieteam.

Norm

- Sectorale wetgeving
- Artikel 6 en 8 sub e Wbp

Sectorale wetgeving

De deelnemers van het interventieteam hebben allen hun eigen bevoegdheden die zijn geregeld in verschillende sectorale wetten en regelgeving. Zie hiervoor het schema met het wettelijk kader (Bijlage 2). In een aantal gevallen laten deze sectorale wetten toe dat persoonsgegevens worden uitgewisseld met een andere overheidsinstantie. Echter, niet voor alle verstrekkingen die in het kader van het interventieteam plaatsvinden is een dergelijke wettelijke grondslag aanwezig. Daarnaast hebben het interventieteam en het projectbureau geen feitelijke juridische status en worden ze dus ook niet genoemd in de sectorale wetgeving. Dat betekent dat voor verstrekkingen van interventieteamdeelnemers aan het Interventieteam als zodanig of aan het projectbureau in beginsel geen wettelijke grondslag bestaat en dat ze in strijd zijn met geldende sectorale geheimhoudingsbepalingen.

Wbp

Voor zover de sectorale wetgeving van de deelnemers niet in de weg staat aan de verstrekking van signalen aan andere interventieteamdeelnemers of aan het projectbureau geldt de toets van de Wbp. Beoordeeld wordt de grondslag van artikel 8 sub e Wbp (*noodzakelijk voor de goede vervulling van de publiekrechtelijke taak*) van toepassing is op deze verwerkingen.

De deelnemers raadplegen de eigen bestanden voor relevante tips, meldingen en onderzoeken ('signalen') met betrekking tot namen en adressen in het werkgebied van het interventieteam en verstrekken deze gegevens aan het projectbureau. Het projectbureau analyseert de gegevens en geeft de resultaten door aan de deelnemers voor wie deze signalen relevant zijn. De uitwisseling van persoonsgegevens is beperkt tot personen en bedrijven waarbij sprake is van een bepaalde indicatie die duidt op fraude. Fraudebestrijding is een onderdeel van de publiekrechtelijke taken van de afzonderlijke interventieteampartners. In het kader van de bestrijding van fraude is gegevensuitwisseling tussen de interventieteampartners noodzakelijk in de zin van artikel 8e Wbp wanneer er:

- a) fraude is geconstateerd en dit gegeven ook voor een andere interventieteampartner relevant is. Bijvoorbeeld: de sociale dienst komt er achter dat een bijstandsontvanger verzwegen vermogen of inkomsten heeft. Dit is ook voor de Belastingdienst van belang in verband met de heffing van rijksbelastingen;
- b) sprake is van een vermoeden van fraude dat van belang is voor beide interventieteampartners. Bijvoorbeeld: de bestrijding van illegale arbeid is een zaak van

de vreemdelingenpolitie in verband met illegaal verblijf, het UWV in verband met premieontduiking en de Belastingdienst in verband met belastingontduiking. Is er een signaal van een dergelijke misstand dan is informatie-uitwisseling vooraf noodzakelijk om een gezamenlijke controle en aanpak mogelijk te maken. Voor betrokkenen moet achteraf wel reconstrueerbaar zijn wat het vermoeden van fraude inhield en waar het vandaan kwam (tip, anonieme melding, boekenonderzoek);

- c) een risicoanalyse gemaakt is die een bepaalde populatie aangeeft waarbij sprake is van een verhoogd risico op fraude.

Zolang de verstrekkingen binnen de hier genoemde categorieën a, b of c, vallen, kan hiervoor een grondslag in artikel 8 sub e Wbp worden gevonden. Uit het onderzoek van het CBP blijkt dat de signalen die in Wijk West zijn gebruikt naar hun aard in beginsel onder a of b vallen; van een risicoanalyse als bedoeld onder c was geen sprake. Het CBP heeft geen onderzoek gedaan in individuele zaaksdossiers van burgers die gerelateerd waren aan de activiteiten van interventieteam Wijk West.³ Het CBP kan daarom geen uitspraak doen over de vraag of bij de individuele gevallen als bedoeld onder b, altijd sprake is geweest van een *voldoende duidelijk vermoeden* van fraude. In het algemeen geldt dat bij signalen die te 'zacht' zijn niet gesproken kan worden van een noodzaak als bedoeld in artikel 8 sub e Wbp.⁴

Conclusie

Voor zover de sectorale wetgeving die geldt voor de deelnemers in bepaalde gevallen geen grondslag biedt voor verstrekkingen van persoonsgegevens aan andere interventieteamdeelnemers of aan het projectbureau, zijn deze verstrekkingen in strijd met de betreffende sectorale verwerkingsgrondslagen en geheimhoudingsbepalingen. Dat betekent dat deze verwerkingen tevens in strijd zijn met artikel 6 Wbp, dat bepaalt dat persoonsgegevens in overeenstemming met de wet worden verwerkt.

Voor zover de sectorale wetgeving die geldt voor de deelnemers niet in de weg staat aan de verstrekking van persoonsgegevens aan andere interventieteamdeelnemers, biedt artikel 8 sub e Wbp een grondslag voor het uitwisselen van persoonsgegevens tussen deelnemers van interventieteam Wijk West, zolang de persoonsgegevens verband houden met fraude of een vermoeden van fraude dat voor de ontvangende interventieteamdeelnemers voldoende relevant is voor het uitvoeren van controle. In dit interventieteam zijn alleen persoonsgegevens gedeeld in geval van fraude of een vermoeden van fraude. Daarom bestond in deze gevallen een noodzaak tot het verstrekken van persoonsgegevens in het kader van de goede vervulling van een publiekrechtelijke taak en dat betekent dat artikel 8 sub e Wbp hiervoor grondslag biedt.

1.4 Gebruik politiegegevens

Verkrijgen en gebruiken interventieteams gegevens uit de politieregisters in overeenstemming met de wet?

De bij het interventieteam betrokken politiefunctionaris wordt geïnformeerd over de locaties waar de onderzoeken ter plaatse worden gehouden. De politiefunctionaris controleert deze gegevens aan de hand van de voor hem toegankelijke informatie in de politieregisters. Als uit deze controle blijkt dat er een veiligheidsrisico is, adviseert de politiefunctionaris de projectleider

---

³ Het interventieteam als zodanig (projectbureau) heeft geen dossiers van burgers.

⁴ Uit een onderzoek van de Ombudsman van Rotterdam (*Baas in eigen huis*, november 2007) blijkt dat 'zachte' signalen soms ook lange tijd, ten onrechte, als fraudesignaal kunnen blijven bestaan. Een burger werd in één jaar meerdere malen geconfronteerd met een huisbezoek van een interventieteam, terwijl het 'signaal' eigenlijk betrekking had op zijn benedenburen. Overigens valt het betreffende interventieteam van de gemeente Rotterdam niet onder de landelijke structuur van de LSI, zoals (onder meer) interventieteam 'Aanpak Wijk West'.

hierover. Uit het onderzoek blijkt dat de interventieteampartners zelf geen toegang hebben tot gegevens uit de politieregisters.

Norm

- Artikel 30 Wpolr⁵

Conclusie

Op grond van artikel 30 Wpolr is verstrekking van informatie uit de politieregisters mogelijk indien dat noodzakelijk is ten behoeve van openbare orde en veiligheid. Niet is gebleken dat gegevens uit politieregisters worden verstrekt anders dan met het oog op de veiligheid van de functionarissen die taken uitvoeren in het kader van het interventieteam. Derhalve is niet gebleken van een verstrekking van politiegegevens die in strijd is met de wet.

1.5 Naleving informatieplicht bij heimelijke waarneming van burgers

Informerende interventieteams burgers die het onderwerp zijn geweest van heimelijke waarnemingen? Zo ja, op welke wijze? Zo nee, waarom niet?

Uit het onderzoek is niet gebleken dat burgers heimelijk worden geobserveerd door het interventieteam Wijk West. Een via het interventieteam doorgesluisde tip kan wel leiden tot heimelijke waarnemingen door de SVB of de sociale dienst/sociale recherche. Deze waarnemingen vallen niet onder de activiteiten van het interventieteam.

Norm

- Artikel 34 Wbp
- Artikel 43 Wbp
- De procesbeschrijving *Heimelijke waarnemingen door de interventieteams*

Conclusie

Uit het onderzoek is niet gebleken dat burgers onderwerp zijn van heimelijke waarneming door of in het kader van het interventieteam Wijk West. Dat betekent dat de onderzoeksvraag hier niet van toepassing is.

---

⁵ Per 1 januari 2008 is de Wet Politieregisters vervangen door de Wet politiegegevens.

2 CONCLUSIES

Algemene conclusies met betrekking tot de juridische status van het interventieteam

De onderstaande conclusies met betrekking tot de juridische status van het interventieteam zijn van belang voor de beoordeling van de rechtmatigheid van de verwerkingen van persoonsgegevens.

- De verantwoordelijke(n) in formeel juridische zin voor de gegevensverwerking door het projectbureau zijn de deelnemende instanties aan het interventieteam.
- Het projectbureau gedraagt zich als zelfstandige verantwoordelijke in de zin van de Wbp terwijl het dit juridisch niet is.
- De werkwijze van het interventieteam brengt mee dat het doel waarvoor de gegevens worden gebruikt breder en anders is dan de doelomschrijving die in sectorale wetgeving is opgenomen. Dit betekent dat bevoegdheden van de afzonderlijke interventieteampartners niet ingezet kunnen worden voor het interventieteam als geheel.
- De onduidelijke formele status van het interventieteam in het algemeen en het projectbureau in het bijzonder is een probleem bij de beoordeling van het interventieteamproject. Door het ontbreken van een formele status lopen de activiteiten van het projectbureau en het interventieteam snel aan tegen de grenzen van de regelgeving.

Rechtmatigheid verwerkingen van persoonsgegevens

- Voor zover de sectorale wetgeving die geldt voor de deelnemers in bepaalde gevallen geen grondslag biedt voor verstrekkingen van persoonsgegevens aan andere interventieteamdeelnemers of aan het projectbureau, zijn deze verstrekkingen in strijd met de betreffende sectorale verwerkingsgrondslagen en geheimhoudingsbepalingen. Dat betekent dat deze verwerkingen tevens in strijd zijn met artikel 6 Wbp, dat bepaalt dat persoonsgegevens in overeenstemming met de wet worden verwerkt.
- Voor zover de sectorale wetgeving die geldt voor de deelnemers niet in de weg staat aan de verstrekking van persoonsgegevens aan andere interventieteamdeelnemers, biedt artikel 8 sub e Wbp een grondslag voor het uitwisselen van persoonsgegevens tussen deelnemers van interventieteam Wijk West, zolang de persoonsgegevens verband houden met fraude of een vermoeden van fraude dat voor de ontvangende interventieteamdeelnemers voldoende relevant is voor het uitvoeren van controle. In dit interventieteam zijn alleen persoonsgegevens gedeeld in geval van fraude of een vermoeden van fraude. Daarom bestond in deze gevallen een noodzaak tot het verstrekken van persoonsgegevens in het kader van de goede vervulling van een publiekrechtelijke taak en dat betekent dat artikel 8 sub e Wbp hiervoor grondslag biedt.

Rechtmatigheid gebruik van politiegegevens

- Op grond van artikel 30 Wpolr⁶ is verstrekking van informatie uit de politieregisters mogelijk indien dat noodzakelijk is ten behoeve van openbare orde en veiligheid. Niet is gebleken dat gegevens uit politieregisters worden verstrekt anders dan met het oog op de veiligheid van de functionarissen die taken uitvoeren in het kader van het interventieteam. Derhalve is niet gebleken van een verstrekking van politiegegevens die in strijd is met de wet.

---

⁶ zie noot 5.

Naleving informatieplicht bij heimelijke waarneming van burgers

- Uit het onderzoek is niet gebleken dat burgers onderwerp zijn van heimelijke waarneming door of in het kader van het interventieteam Wijk West. Dat betekent dat de onderzoeksvraag hier niet van toepassing is.

2.1 Reactie van het interventieteam op de voorlopige bevindingen en de reactie van het CBP daarop

Het Regionaal Coördinatiepunt Fraudebestrijding Utrecht-Gooi & Vechtstreek heeft, in afstemming met de relevante interventieteampartners, gereageerd op de voorlopige bevindingen van het CBP. De reactie is door het CBP samengevat in de volgende punten. Daarna volgt een puntsgewijze reactie van het CBP.

Reactie van het interventieteam Wijk West op de voorlopige bevindingen

1. Met betrekking tot de conclusie van het CBP dat het interventieteam in het algemeen en het projectbureau in het bijzonder een formele status ontberen: het CBP heeft het bestaan en werkwijze van Interventieteams in eerdere publicaties niet ter discussie gesteld (zie ook punt 2 met betrekking tot de formele status van interventieteams).
2. Samenwerking tussen de interventieteams is geregeld in de Landelijke Samenwerkingsovereenkomst voor Interventieteams, waarin als grondslag van de uitwisseling van persoonsgegevens tussen de interventieteams artikel 8 sub e Wbp is opgenomen. Interventieteamprojecten worden goedgekeurd door de LSI (Landelijke Stuurgroep Interventieteams), waarin vertegenwoordigers van de participerende partijen op hoog bestuurlijk niveau zitten.
3. Het eventueel ontbreken van een sectorale wettelijke grondslag kan worden opgeheven door een grondslag op basis van artikel 8 sub e Wbp. De verwerking van signalen die in het interventieteam Aanpak Wijk West zijn gebruikt, zijn naar hun aard in beginsel noodzakelijk in de zin van artikel 8 sub e Wbp.
4. Daarbij wordt opgemerkt dat het noodzakelijkheids criterium juridisch gezien nog niet is uitgekristalliseerd. Verwezen wordt naar uitspraken van de rechtbank Utrecht van 9 juni 2008 in een tweetal zaken (SBR 07/1955 en 1956), waarbij de rechtbank tot de conclusie is gekomen dat een bestandskoppeling in het kader van het project Waterproof 'niet ontoelaatbaar moet worden geacht'. Er is hoger beroep ingesteld bij de Centrale Raad van Beroep.

Reactie CBP op de reactie van het interventieteam Wijk West op de voorlopige bevindingen

Ad 1

Het gegeven dat het CBP bekend was met het bestaan en - tot op zekere hoogte - met de werkwijze van Interventieteams en deze in eerdere publicaties niet ter discussie heeft gesteld, betekent niet dat het CBP een goedkeuring heeft gegeven aan de werkwijze van Interventieteams

en doet daarom niet af aan de bevindingen van het onderzoek. Uit het onderzoek van het CBP is gebleken dat de juridische status en de daarmee samenhangende activiteiten en uitwisselingen van persoonsgegevens door fraude-interventieteams onvoldoende zijn geregeld. Het CBP heeft in dit kader de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid per brief van 7 juli 2008 de voorlopige bevindingen toegestuurd (conform artikel 60 lid 2 Wbp) en daarbij tevens geadviseerd de nodige maatregelen te nemen om aan deze situatie een einde te maken.

Ad 2

Allereerst is het van belang te stellen dat het CBP heeft geconcludeerd dat, voor zover de sectorale wetgeving die geldt voor de deelnemers niet in de weg staat aan de verstrekking van persoonsgegevens aan andere interventieteamdeelnemers, artikel 8 sub e Wbp wel degelijk een grondslag biedt voor het uitwisseling van persoonsgegevens tussen deelnemers van interventieteam Wijk West, zolang de persoonsgegevens verband houden met fraude of een vermoeden van fraude dat voor de ontvangende interventieteamdeelnemers voldoende relevant is voor het uitvoeren van controle.

Echter, het CBP ziet geen aanleiding zijn conclusie aan te passen dat in het geval de sectorale wetgeving géén grondslag biedt voor verstrekkingen van persoonsgegevens aan andere interventieteamdeelnemers of aan het projectbureau, deze verstrekkingen in strijd zijn met de betreffende sectorale verwerkingsgrondslagen en geheimhoudingsbepalingen en dus niet rechtmatig zijn. Een samenwerkingsovereenkomst tussen de participerende partijen van een interventieteam levert op zichzelf geen (wettelijke) grondslag voor de uitwisseling van persoonsgegevens tussen de interventieteamdeelnemers of een 'noodzaak' als bedoeld in artikel 8 sub e Wbp. Een uitzondering hierop is de Belastingdienst. Op basis van het Voorschrift informatieverstrekking 1993 (VIV1993) kunnen medewerkers van de Belastingdienst informatie verstrekken aan een andere instantie op basis van een convenant. In een dergelijk convenant moet de verstrekking van informatie door de Belastingdienst en het gebruik van informatie door anderen gespecificeerd zijn. In dit geval is er sprake van een samenwerkingsovereenkomst die is ondertekend door vertegenwoordigers op (hoog) bestuurlijk niveau. Hiermee is de intentie uitgesproken om met de participerende overheidsdiensten te gaan samenwerken. De samenwerkingsovereenkomst bevat echter geen specifieke bepalingen die de informatieverstrekking regelt tussen verschillende partijen binnen het samenwerkingsverband (wanneer wordt wat voor informatie aan welke bestuursorganen verstrekt). Het CBP ziet op grond van het bovenstaande geen aanleiding zijn conclusie aan te passen.

Ad 3

De toets van de grondslag in artikel 8 sub e Wbp geldt naast die van de grondslag voor een verstrekking op grond van de sectorale wetgeving. Als de sectorale wetgeving een bepaalde verstrekking niet toestaat, bijvoorbeeld omdat sprake is van een gesloten verstrekkingenregime, kan artikel 8 sub e Wbp niet alsnog een grondslag bieden.

Ad 4

Als de sectorale wetgeving de verstrekking wel (uitdrukkelijk) regelt of toelaat, is er in principe geen probleem ten aanzien van de grondslag van artikel 8 sub e Wbp (noodzakelijk voor de goede vervulling van een publiekrechtelijke taak) bij interventieteam Wijk West. In die zin heeft de opmerking over de interpretatie van het noodzakelijkheids criterium van artikel 8 sub e Wbp en de uitspraak daarover van de Rechtbank Utrecht in het geval van een bestandskoppeling (Waterproof) geen relatie met de vraag met betrekking tot 'noodzakelijkheid' van de verstrekkingen in het kader van interventieteam Wijk West, waar geen sprake is van bestandskoppeling.

Bijlage 1

HET ONDERZOEK

Doel en reikwijdte

Het onderzoek heeft twee doelstellingen:

- Het vergroten van de kennis bij het CBP over de feitelijke werkwijze van interventieteams.
- Het controleren van de naleving van de regels omtrent verwerking van persoonsgegevens door de onderzochte interventieteams.

De volgende onderzoeksvragen zijn gehanteerd:

- Hoe ziet de uitvoering van de interventieteamprojecten eruit?
  1. Is de driedeling (administratief proces, nadere controle, opsporing en vervolging) herkenbaar bij de uitvoering van de interventieteamprojecten?
  2. Informeren interventieteams burgers die het onderwerp zijn geweest van heimelijke waarnemingen? Zo ja, op welke wijze? Zo nee, waarom niet?
  3. Welke gegevens worden er tussen de interventieteampartners uitgewisseld?
  4. Is er bij de uitwisseling van gegevens tussen interventieteampartners sprake van verenigbaar gebruik gezien het oorspronkelijke doel van de verwerking?
  5. Verkrijgen en gebruiken interventieteams gegevens uit de politieregisters in overeenstemming met de wet?

Selectie van te onderzoeken projecten

De interventieteamprojecten zijn geselecteerd door het onderzoeksteam op basis van een door de LSI (Landelijke Stuurgroep Interventieteams) geleverd overzicht van projectplannen van alle projecten in 2004, 2005 en 2006.

De te onderzoeken projecten zouden in beginsel aan de volgende kenmerken moeten voldoen.

- deelname van de sociale diensten of de sociale recherche;
- er is sprake van heimelijke waarnemingen;
- deelname van de politie.

Op basis de projectplannen zijn met behulp van de bovenstaande criteria twee interventieteamprojecten geselecteerd, waarvan *Wijk West* er een is.

Uitvoering

Informatie ten behoeve van het onderzoek is in drie fasen verzameld: oriëntatie, bureauonderzoek en interviews ter plaatse. In de oriënterende fase heeft het CBP de projectvoorstellen van circa 45 interventieteams bestudeerd. Deze voorstellen betroffen interventieteamprojecten die in 2004, 2005 en 2006 zijn gestart. Ook heeft het CBP een aantal oriënterende gesprekken gevoerd in de periode januari-maart 2007. Daarna is het schriftelijke materiaal bestudeerd dat door de projectleiders van de twee onderzochte projecten is aangeleverd. In april en mei zijn de onderzoeken ter plaatse uitgevoerd op het kantoor van het projectbureau, waarbij interviews zijn gehouden.

Op 26 april 2007 is het onderzoek ter plaatse uitgevoerd bij interventieteamproject 'Aanpak Wijk West', 't Goylaan 127, te Utrecht. De projectleider (manager RCF) is geïnterviewd. Verder is gesproken met de persoon die direct belast was met de verwerking van de projectgegevens (gemeente Utrecht). Tijdens het onderzoek ter plaatse zijn de in het project gebruikte Excell-bestanden getoond, waarin resultaten van het interventieteams zijn verwerkt. Tijdens het onderzoek ter plaatse is ook kort gesproken met een fraudecoördinator van de Belastingdienst en

met een juridisch adviseur van de gemeente Utrecht, maar deze laatste twee personen waren niet direct betrokken bij het project Wijk West.

Op basis van de aldus verkregen informatie zijn de voorlopige bevindingen opgesteld.

Ingevolge artikel 60 lid 2 Wbp zijn de voorlopige bevindingen verstuurd aan het Regionaal Coördinatiepunt Fraudebestrijding Utrecht- Gooi & Vechtstreek. Per brief van 17 september 2008 heeft het Regionaal Coördinatiepunt Fraudebestrijding Utrecht- Gooi & Vechtstreek mede namens de andere deelnemers hierop gereageerd. Daarna heeft het CBP de definitieve bevindingen vastgesteld.

Op basis van de definitieve bevindingen zal het CBP zich beraden over eventuele vervolgstappen.

Bronnen

De bevindingen in het onderzoek zijn, naast bovengenoemde onderzoeken ter plaatse en interviews, gebaseerd op feitenmateriaal afkomstig van de volgende schriftelijke en elektronische stukken:

Interventieteamproject 'Aanpak Wijk West'

- projectplan interventieteamproject aanpak Wijk West te Utrecht (3-10-2006)
- projectvoorstel vervolg interventieproject gebiedsgerichte aanpak wijk west te Utrecht
- Schrijven van college van B&W gemeente Utrecht, d.d. 7 februari 2006 aan de commissie voor Bestuur en Veiligheid inzake het plan van aanpak Lombok Oost
- Plan van aanpak Lombok Oost d.d. 6 februari 2006
- Advertentie bekendmaking interventieteam Wijk West
- Wijkbericht met betrekking tot Veilig Ondernemen in Lombok Oost november 2006
- Wijkbericht januari 2007
- Vragenformulier controles
- Draaiboek te gebruiken bij controles
- Lijst met contactpersonen van deelnemende partners
- Lege kopie van het door het interventieteam bijgehouden databestand (excell)

Bijlage 2

HET NORMENKADER

1 De Wet bescherming persoonsgegevens

Het normenkader van het onderzoek is de Wbp. Het gaat om de artikelen 1, 7, 8, 9, 11, 24, 30, 33, 34 en 43 van de Wbp.

Artikel 1

In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- a. persoonsgegeven: elk gegeven betreffende een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon;
- b. verwerking van persoonsgegevens: elke handeling of elk geheel van handelingen met betrekking tot persoonsgegevens, waaronder in ieder geval het verzamelen, vastleggen, ordenen, bewaren, bijwerken, wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, verstrekken door middel van doorzending, verspreiding of enige andere vorm van terbeschikkingstelling, samenbrengen, met elkaar in verband brengen, alsmede het afschermen, uitwissen of vernietigen van gegevens;
- c. bestand: elk gestructureerd geheel van persoonsgegevens, ongeacht of dit geheel van gegevens gecentraliseerd is of verspreid is op een functioneel of geografisch bepaalde wijze, dat volgens bepaalde criteria toegankelijk is en betrekking heeft op verschillende personen;
- d. verantwoordelijke: de natuurlijke persoon, rechtspersoon of ieder ander die of het bestuursorgaan dat, alleen of te zamen met anderen, het doel van en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens vaststelt;
- e. bewerker: degene die ten behoeve van de verantwoordelijke persoonsgegevens verwerkt, zonder aan zijn rechtstreeks gezag te zijn onderworpen;
- f. betrokkene: degene op wie een persoonsgegeven betrekking heeft;
- g. derde: ieder, niet zijnde de betrokkene, de verantwoordelijke, de bewerker, of enig persoon die onder rechtstreeks gezag van de verantwoordelijke of de bewerker gemachtigd is om persoonsgegevens te verwerken;
- h. ontvanger: degene aan wie de persoonsgegevens worden verstrekt;
- i. toestemming van de betrokkene: elke vrije, specifieke en op informatie berustende wilsuiting waarmee de betrokkene aanvaardt dat hem betreffende persoonsgegevens worden verwerkt;
- j. Onze Minister: Onze Minister van Justitie;
- k. het College bescherming persoonsgegevens of het College: het College als bedoeld in artikel 51;
- l. functionaris: de functionaris voor de gegevensbescherming als bedoeld in artikel 62;
- m. voorafgaand onderzoek: een onderzoek als bedoeld in artikel 31;
- n. verstrekken van persoonsgegevens: het bekend maken of ter beschikking stellen van persoonsgegevens;
- o. verzamelen van persoonsgegevens: het verkrijgen van persoonsgegevens.

Artikel 7

Persoonsgegevens worden voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden verzameld.

Artikel 8

Persoonsgegevens mogen slechts worden verwerkt indien:

- a. de betrokkene voor de verwerking zijn ondubbelzinnige toestemming heeft verleend;
- b. de gegevensverwerking noodzakelijk is voor de uitvoering van een overeenkomst waarbij de betrokkene partij is, of voor het nemen van precontractuele maatregelen naar aanleiding van een verzoek van de betrokkene en die noodzakelijk zijn voor het sluiten van een overeenkomst;
- c. de gegevensverwerking noodzakelijk is om een wettelijke verplichting na te komen waaraan de verantwoordelijke onderworpen is; d. de gegevensverwerking noodzakelijk is ter vrijwaring van een vitaal belang van de betrokkene; e. de gegevensverwerking noodzakelijk is voor de goede

vervulling van een publiekrechtelijke taak door het desbetreffende bestuursorgaan dan wel het bestuursorgaan waaraan de gegevens worden verstrekt, of f. de gegevensverwerking noodzakelijk is voor de behartiging van het gerechtvaardigde belang van de verantwoordelijke of van een derde aan wie de gegevens worden verstrekt, tenzij het belang of de fundamentele rechten en vrijheden van de betrokkene, in het bijzonder het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer, prevaleert.

Artikel 9

1. Persoonsgegevens worden niet verder verwerkt op een wijze die onverenigbaar is met de doeleinden waarvoor ze zijn verkregen.
2. Bij de beoordeling of een verwerking onverenigbaar is als bedoeld in het eerste lid, houdt de verantwoordelijke in elk geval rekening met:
  - a. de verwantschap tussen het doel van de beoogde verwerking en het doel waarvoor de gegevens zijn verkregen;
  - b. de aard van de betreffende gegevens;
  - c. de gevolgen van de beoogde verwerking voor de betrokkene;
  - d. de wijze waarop de gegevens zijn verkregen en
  - e. de mate waarin jegens de betrokkene wordt voorzien in passende waarborgen.
3. Verdere verwerking van de gegevens voor historische, statistische of wetenschappelijke doeleinden, wordt niet als onverenigbaar beschouwd, indien de verantwoordelijke de nodige voorzieningen heeft getroffen ten einde te verzekeren dat de verdere verwerking uitsluitend geschiedt ten behoeve van deze specifieke doeleinden.
4. De verwerking van persoonsgegevens blijft achterwege voor zover een geheimhoudingsplicht uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift daaraan in de weg staat.

Artikel 11

1. Persoonsgegevens worden slechts verwerkt voor zover zij, gelet op de doeleinden waarvoor zij worden verzameld of vervolgens worden verwerkt, toereikend, ter zake dienend en niet bovenmatig zijn.
2. De verantwoordelijke treft de nodige maatregelen opdat persoonsgegevens, gelet op de doeleinden waarvoor zij worden verzameld of vervolgens worden verwerkt, juist en nauwkeurig zijn.

Artikel 24

1. Een nummer dat ter identificatie van een persoon bij wet is voorgeschreven, wordt bij de verwerking van persoonsgegevens slechts gebruikt ter uitvoering van de betreffende wet dan wel voor doeleinden bij de wet bepaald.
2. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen andere dan in het eerste lid bedoelde gevallen worden aangewezen waarin een daarbij aan te wijzen nummer als bedoeld in het eerste lid, kan worden gebruikt. Daarbij kunnen nadere regels worden gegeven over het gebruik van een zodanig nummer.

Artikel 30

1. Zowel het College als de functionaris houden een register bij van de bij hen aangemelde gegevensverwerkingen. Het register bevat ten minste de inlichtingen die zijn opgegeven krachtens artikel 28, eerste lid, onder a tot en met e.
2. Het register kan door een ieder kosteloos worden geraadpleegd.
3. De verantwoordelijke verstrekt een ieder die daarom verzoekt de inlichtingen als bedoeld in artikel 28, eerste lid, onder a tot en met e, omtrent de van de aanmelding vrijgestelde gegevensverwerkingen.
4. Het derde lid is niet van toepassing op:
  - a. een gegevensverwerking die is vrijgesteld krachtens artikel 29, derde lid;
  - b. openbare registers die bij de wet zijn ingesteld.

Artikel 33

1. Indien persoonsgegevens worden verkregen bij de betrokkene, deelt de verantwoordelijke vóór het moment van de verkrijging de betrokkene de informatie mede, bedoeld in het tweede en derde lid, tenzij de betrokkene daarvan reeds op de hoogte is.
2. De verantwoordelijke deelt de betrokkene zijn identiteit en de doeleinden van de verwerking waarvoor de gegevens zijn bestemd, mede.
3. De verantwoordelijke verstrekt nadere informatie voor zover dat gelet op de aard van de gegevens, de omstandigheden waaronder zij worden verkregen of het gebruik dat ervan wordt gemaakt, nodig is om tegenover de betrokkene een behoorlijke en zorgvuldige verwerking te waarborgen.

Artikel 34

1. Indien persoonsgegevens worden verkregen op een andere wijze dan bedoeld in artikel 33, deelt de verantwoordelijke de betrokkene de informatie mede, bedoeld in het tweede en derde lid, tenzij deze reeds daarvan op de hoogte is:
  - a. op het moment van vastlegging van hem betreffende gegevens, of
  - b. wanneer de gegevens bestemd zijn om te worden verstrekt aan een derde, uiterlijk op het moment van de eerste verstrekking.
2. De verantwoordelijke deelt de betrokkene zijn identiteit en de doeleinden van de verwerking mede.
3. De verantwoordelijke verstrekt nadere informatie voor zover dat gelet op de aard van de gegevens, de omstandigheden waaronder zij worden verkregen of het gebruik dat ervan wordt gemaakt, nodig is om tegenover de betrokkene een behoorlijke en zorgvuldige verwerking te waarborgen.
4. Het eerste lid is niet van toepassing indien mededeling van de informatie aan de betrokkene onmogelijk blijkt of een onevenredige inspanning kost. In dat geval legt de verantwoordelijke de herkomst van de gegevens vast.
5. Het eerste lid is evenmin van toepassing indien de vastlegging of de verstrekking bij of krachtens de wet is voorgeschreven. In dat geval dient de verantwoordelijke de betrokkene op diens verzoek te informeren over het wettelijk voorschrift dat tot de vastlegging of verstrekking van de hem betreffende gegevens heeft geleid.

Artikel 43

De verantwoordelijke kan de artikelen 9, eerste lid, 30, derde lid, 33, 34 en 35 buiten toepassing laten voor zover dit noodzakelijk is in het belang van:

- a. de veiligheid van de staat;
- b. de voorkoming, opsporing en vervolging van strafbare feiten;
- c. gewichtige economische en financiële belangen van de staat en andere openbare lichamen;
- d. het toezicht op de naleving van wettelijke voorschriften die zijn gesteld ten behoeve van de belangen, bedoeld onder b en c, of
- e. de bescherming van de betrokkene of van de rechten en vrijheden van anderen.

Artikel 6, Besluit gebruik Sofi-nummer Wbp

1. De personen en instanties, bedoeld in de artikelen 2 tot en met 5, gebruiken het sociaalfiscaalnummer slechts voor zover dat noodzakelijk is ter uitvoering van hun taken of ten behoeve van de richtige uitvoering van wettelijke voorschriften, waarbij eveneens van dat nummer gebruik wordt gemaakt:
  - a. in het verkeer met de persoon op wie het nummer betrekking heeft, en
  - b. in hun contacten met de personen en instanties voor zover deze zelf gemachtigd zijn tot het gebruik van het sociaal-fiscaalnummer.
2. Ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek of statistiek dan wel op grond van een dwingende en gewichtige reden, kan desgevraagd een sociaal-fiscaalnummer aan een derde worden verstrekt voor zover de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene daardoor niet onevenredig wordt geschaad

2 Wet Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (SUWI)

Artikel 54. SUWI

1. Een ieder verstrekt op verzoek aan de Centrale organisatie werk en inkomen, het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen, de Sociale verzekeringsbank en Onze Minister en de Inspectie Werk en Inkomen, kosteloos, alle gegevens en inlichtingen die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van bij of krachtens deze wet of enige andere wet door het desbetreffende bestuursorgaan en de Inspectie Werk en Inkomen uit te voeren taken ten opzichte van:
  - a. de betrokken persoon zelf;
  - b. de persoon in wiens dienst dan wel ten behoeve van wie hij werkt of gewerkt heeft;
  - c. de persoon die in zijn dienst dan wel te zijnen behoeve werkt of gewerkt heeft.
2. Een ieder kan uit eigen beweging de in het eerste lid bedoelde gegevens en inlichtingen aan de in het eerste lid bedoelde bestuursorganen en aan de Inspectie Werk en Inkomen verstrekken.
3. Alle gegevens en inlichtingen die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de in het eerste lid bedoelde taken worden aan de in dat lid genoemde bestuursorganen en aan de Inspectie Werk en Inkomen op verzoek, kosteloos, tevens verstrekt door:
  - a. de colleges van burgemeester en wethouders;
  - b. de rijksbelastingdienst;
  - c. de persoon, bedoeld in artikel 14, eerste lid, van de Arbeidsomstandighedenwet 1998 die belast is met de taken, bedoeld in artikel 14, eerste lid, onderdeel b, van die wet en de arbodienst, bedoeld in de Arbeidsomstandighedenwet 1998;
  - d. het College voor zorgverzekeringen, genoemd in artikel 58, eerste lid, van de Zorgverzekeringswet, de zorgverzekeraars, bedoeld in de Zorgverzekeringswet of de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten;
  - e. de bedrijfstakpensioenfondsen, ondernemingspensioenfondsen, risicofondsen, stichtingen tot uitvoering van een regeling inzake vervroegd uittreden, en andere organen belast met het doen van uitkeringen of verstrekkingen die bij of krachtens artikel 6 van de Toeslagenwet als inkomen worden aangemerkt;
  - f. de Kamers van Koophandel, met dien verstande dat dit, in afwijking van de aanhef van dit lid, geschiedt tegen betaling van de daarvoor op grond van de Handelsregisterwet 1996 vastgestelde vergoeding;
  - g. de korpschef en de bevelhebber van de Koninklijke marechaussee in de zin van de Vreemdelingenwet 2000;
  - h. Onze Minister van Justitie voorzover het betreft de persoon die rechtens zijn vrijheid is ontnomen;
  - i. de door Onze Minister aangewezen ambtenaren als bedoeld in artikel 14 van de Wet arbeid vreemdelingen en artikel 24 van de Arbeidsomstandighedenwet 1998;
  - j. griffiers van colleges, geheel of ten dele met rechtspraak belast, desgevraagd in de vorm van uittreksels uit of afschriften van uitspraken, registers en andere stukken;
  - k. de Informatie Beheer Groep, bedoeld in de Wet verzelfstandiging Informatiseringsbank;
  - l. het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen, bedoeld in de Wet Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen.
4. De in het eerste en derde lid bedoelde gegevens en inlichtingen worden op verzoek, binnen de daarbij gestelde termijn, verstrekt in schriftelijke vorm of in een andere vorm die redelijkerwijs kan worden verlangd.
5. Degene op wie de in het eerste en derde lid bedoelde verplichting rust geeft op verzoek aan een bestuursorgaan als bedoeld in het eerste lid, alsmede aan de Inspectie Werk en Inkomen inzage in alle bescheiden en andere gegevensdragers, stelt deze op verzoek ter beschikking voor het nemen van afschrift en verleent de ter zake verlangde medewerking, voorzover dit noodzakelijk is voor de uitvoering van de in het eerste lid bedoelde taken door het in dat lid bedoelde bestuursorgaan en de Inspectie Werk en Inkomen.
6. Onze Minister verstrekt aan de Raad voor werk en inkomen gegevens en inlichtingen die deze raad nodig heeft voor de uitoefening van zijn taak.
7. Bij ministeriële regeling worden regels gesteld omtrent de verstrekking door de Centrale organisatie werk en inkomen, het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen, de Sociale

verzekeringsbank en de colleges van burgemeester en wethouders aan de Raad voor werk en inkomen van gegevens en inlichtingen die deze raad nodig heeft voor de uitoefening van zijn taak.

8. Onze Minister van Justitie verstrekt ten aanzien van de persoon die rechtens zijn vrijheid is ontnomen, onverwijld en kosteloos de beschikbare informatie en alle overige opgaven en inlichtingen, die van invloed kunnen zijn op het recht op uitkering, aan de Sociale verzekeringsbank en het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen, waarbij hij gebruik kan maken van het sociaal-fiscaalnummer.

3 Algemene Wet Rijksbelastingen

Artikel 67, Awr

1. Het is een ieder verboden hetgeen hem in enige werkzaamheid bij de uitvoering van de belastingwet, of in verband daarmee, nopens de persoon of de zaken van een ander blijkt of medegedeeld wordt, verder bekend te maken dan nodig is voor de uitvoering van de belastingwet of voor de heffing of de invordering van enige rijksbelasting.

2. Onze Minister kan ontheffing verlenen van het in het eerste lid vervatte verbod.

Artikel 47, Awr

1. Ieder is gehouden desgevraagd aan de inspecteur:

a. de gegevens en inlichtingen te verstrekken welke voor de belastingheffing te zijnen aanzien van belang kunnen zijn;

b. de boeken, bescheiden en andere gegevensdragers of de inhoud daarvan - zulks ter keuze van de inspecteur - waarvan de raadpleging van belang kan zijn voor de vaststelling van de feiten welke invloed kunnen uitoefenen op de belastingheffing te zijnen aanzien, voor dit doel beschikbaar te stellen.

2. Ingeval de belastingwet aangelegenheden van een derde aanmerkt als aangelegenheden van degene die vermoedelijk belastingplichtig is, gelden, voor zover het deze aangelegenheden betreft, gelijke verplichtingen voor de derde.

3. Een ieder die de leeftijd van veertien jaar heeft bereikt, is verplicht op vordering van de inspecteur terstond een identiteitsbewijs als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht ter inzage aan te bieden, indien dit van belang kan zijn voor de belastingheffing te zijnen aanzien.

4 Wet Politierregisters

Artikel 30, Wet politie registers

1. Een ieder die krachtens deze wet de beschikking krijgt over gegevens met betrekking tot een derde, is verplicht tot geheimhouding daarvan, behoudens voor zover een bij of krachtens deze wet gegeven voorschrift mededelingen toelaat, dan wel de uitvoering van de taak met het oog waarop de gegevens zijn verstrekt tot het ter kennis brengen daarvan noodzaakt.

2. Artikel 272, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht is niet van toepassing.

Schema wettelijke bepalingen relevant voor uitwisseling gegevens tussen afzonderlijke partijen ten tijde van de uitvoering van Wijk West

Organisatie	Gemeente	UWV	Belastingdienst	Arbeidsinspectie	SVB	Politie	OM	SIOD
Gemeente	67,1, c WWB 62, 1, SUWI	67, 1, a, WWB 62, 1, SUWI 54, 3, SUWI	67, 1, b WWB	16, 2, WAV 107, 2, Vreemde- lingenwet	67, 1, a, WWB 62, 1, SUWI 54, 3, SUWI	65, 1 + 2 WWB	65, 1 + 2 WWB	65, 1 + 2 WWB
UWV	62, 1, SUWI		55 AWR	73, 3 SUWI 5.4 Besluit SUWI	62, 1, SUWI	74, 1 + 2 SUWI	74, 1 + 2 SUWI	72 SUWI
Belastingdienst	64, 1, h, WWB 64, 1, c, WWB 67, 1, AWR	54, 3 SUWI 67, 1, AWR		67, 1, AWR	54, 3 SUWI 67, 1 AWR	67, 1, AWR	67, 1, AWR	67, 1, AWR
Arbeidsinspectie	16, 3, WAV 9, 4, WBP	16, 3 WAV 9, 4 WBP	16, 3 WAV 55 AWR 9, 4 WBP		16, 3 WAV 9, 4 WBP	16, 3 WAV 9, 4 WBP	16, 3 WAV 9, 4 WBP	16, 3 WAV 9, 4 WBP
SVB	64,1, b WWB 62, 1, SUWI	62, 1 SUWI	55 AWR	73, 3 SUWI 5.4 Besluit SUWI		74, 1 + 2 SUWI	74, 1 + 2 SUWI	74, 1 + 2 SUWI
Politie	14 c,d, e/ 30, 1, WPOLR 14, 4 BPOLR	14 c,d, e/ 30, 1 WPOLR	14 c, d, e/ 30, 1 WPOLR	14, 1, cc BPOLR 14, c, d, e/ 30, 1 WPOLR	14, c, d, e/ 30, 1 WPOLR	14 a WPOLR	15, 1, a WPOLR	14, c, d, e 30, 1 WPOLR
OM								
SIOD	9, 4 WBP	9, 4 WBP	9, 4 WBP	9, 4 WBP	9, 4 WBP	9, 4 WBP	9, 4 WBP	

WWB: Wet werk en bijstand

SUWI: wet Structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen

WAV: Wet arbeid vreemdelingen

AWR: Algemene wet Rijksbelastingen

WBP: Wet bescherming persoonsgegevens

WPOLR: Wet politieregisters

BPOLR: Besluit politieregisters

5 Procesbeschrijving 'Heimelijke waarnemingen door de interventieteams' (Goedgekeurd door het CBP op 23 mei 2006)

1. Inleiding

Bij handhaving op het terrein van de sociale zekerheid, belasting- en premieheffing kan het noodzakelijk zijn dat op grond van eigen waarneming door de uitvoerende organisatie gegevens worden vastgelegd zonder de betrokkene daarvan direct op de hoogte te stellen. In deze procesbeschrijving zullen deze werkzaamheden als "heimelijke waarnemingen" worden aangeduid. Onder deze waarnemingen worden alle waarnemingen verstaan die binnen het kader van een goedgekeurd interventieteamproject worden uitgevoerd en waarover de waargenomene (betrokkene) niet direct geïnformeerd wordt en waarbij sprake is van verzameling en/of vastlegging van gegevens.

In de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) wordt geen onderscheid gemaakt tussen openbare en heimelijke waarnemingen. Het begrip heimelijke waarneming komt in de Wbp niet voor. Art. 31, lid 1, sub b, van de Wbp handelt over het vastleggen van gegevens op grond van eigen waarneming door een verantwoordelijke zonder dat betrokkene daarvan op de hoogte wordt gesteld. Zodra een verantwoordelijke het voornemen heeft om hiertoe over te gaan, is hij verplicht om het toezichthoudende College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) om een voorafgaand onderzoek te vragen. Het doel van dit onderzoek is het toetsen van de rechtmatigheid van de gegevensverwerking en de waarborgen waaronder deze heimelijke waarnemingen worden uitgevoerd. Het instellen van een voorafgaand onderzoek heeft tot gevolg dat de gegevensverwerking, waaronder de heimelijke waarnemingen, niet mag worden uitgevoerd, totdat dit onderzoek is afgerond. Als in aangemelde gegevensverwerkingen sprake is van zogenoemde heimelijke waarnemingen en aangegeven wordt dat deze uitgevoerd worden binnen het kader van deze procesbeschrijving, die is goedgekeurd door het CBP, volgt in principe geen nader onderzoek in het kader van het voorafgaand onderzoek.

In deze procesbeschrijving worden de door de interventieteams uitgevoerde heimelijke waarnemingen beschreven. Voor zover bij de individuele interventieteamprojecten de bij dat project uitgevoerde heimelijke waarnemingen binnen de kaders van de procesbeschrijving blijven, zal in de Wbp-melding per project volstaan worden met verwijzing naar deze procesbeschrijving. De procesbeschrijving is tot stand gekomen na voorafgaand beleidsoverleg met het College Bescherming Persoonsgegevens.

2. Algemene opmerkingen over de Interventieteams

In het kader van de fraudebestrijding werken de volgende landelijke organisaties regionaal samen met gemeenten:

- Arbeidsinspectie (AI)
- Uitvoering Werknemersverzekeringen (UWV)
- Belastingdienst (BD)
- Sociale Verzekeringsbank (SVB) en
- Openbaar Ministerie (OM).

De samenwerking met de Regiopolitie/Vreemdelingenpolitie wordt per project apart beschreven. In het projectplan wordt aangegeven of en op grond van welke wettelijke bepaling gegevens uitgewisseld mogen worden (toestemming Officier van Justitie). De politie kan alleen gegevens aan een interventieteampartner verstrekken, indien de uitoefening van de politietaak daarmee is gebaat. Gegevens uit politieregisters mogen uitsluitend voor controledoeleinden worden gebruikt indien daarin bij of krachtens de Wet politieregisters is voorzien.

Op projectbasis kunnen andere organisaties met een (semi-)publieke taak deelnemen: b.v. RDW, Keuringsdienst van Waren, Kamers van Koophandel, inspecties. Daarnaast is op het terrein van de handhaving samenwerking mogelijk met privaatrechtelijke organisaties: b.v. woningcorporaties, nutsbedrijven, zorgverzekeraars. De opsomming in de procesbeschrijving is niet limitatief. Deze organisaties werken samen aan de bestrijding van fraude met

gemeenschapsgeld (de zogenaamde verticale fraude). De uitwisseling van gegevens tussen de deelnemende organisaties geschiedt met inachtneming van het wettelijk kader. Deze samenwerking wordt geoperationaliseerd door het organiseren van projecten.

Tot 1 januari 2004 vond deze samenwerking plaats via de structuur van de 8 Regionale Interdisciplinaire Fraudeteams (z.g. Rif-teams). Deze samenwerking vindt vanaf 1 januari 2004 plaats binnen de interventieteamstructuur en is geregeld in een nieuwe landelijke "Samenwerkingsovereenkomst voor interventieteams". De organisatiestructuur, de bevoegdheden en de verantwoordelijkheid voor de interventieteamprojecten worden daarin geregeld. Zie bijlage 1. De Rif-structuur kende een regionale aansturing met Stuurgroepen en was primair gericht op het bevorderen van samenwerking, het verkrijgen van inzicht en het ontwikkelen van preventieve aanbevelingen. De gerealiseerde handhaving/repressie was een bijkomend gevolg van deze projectsamenwerking. De interventieteamstructuur kent een sterkere centrale aansturing en is primair gericht op het realiseren van handhavingresultaten/repressie. Het verschaffen van inzicht en het doen van aanbevelingen kan hier als secundair resultaat uit voortvloeien. Alle fraudeprojecten, zowel van landelijke partners als vanuit de regio afkomstig, worden op landelijk niveau goedgekeurd door de Landelijke Stuurgroep Interventieteams (LSI). De LSI bestaat uit vertegenwoordigers van de Belastingdienst, de Arbeidsinspectie, het UWV, de SVB, het OM, de gemeenten/VNG, Divosa, de politie, het ministerie van Financiën en de SIOD. Het ministerie van SZW is voorzitter van de LSI en voert het secretariaat. Naast deze Landelijke Stuurgroep voorziet de interventieteamstructuur ook in een regionale structuur. Door middel van 9 regio's met 9 Regionale overlegplatforms is voorzien in een landelijk dekkend netwerk. Deze 9 Regionale platforms worden ondersteund met een kleine ambtelijke unit, gefinancierd door het ministerie van SZW en organisatorisch ondergebracht bij de 9 leidende regiogemeenten. De 9 gemeenten zijn: Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Groningen, Enschede, Nijmegen, Eindhoven en Tilburg.

3. Taken Regionale platforms en hun ondersteuningsunits

Landelijk georganiseerde interventieteampartners (UWV, SVB, AI en BD) presenteren hun initiatieven voor interventieteamprojecten met name op het landelijke niveau van de LSI. Daarnaast kunnen zij ook onderwerpen via de regionale structuur aanbieden. Gemeenten presenteren hun regionale initiatieven in eerste instantie in de Regionale Platforms. Naast de gemeenten nemen ook alle landelijke interventieteampartners deel aan deze Regionale platforms. Op deze wijze wordt de samenwerking, communicatie en meningsvorming op regionaal niveau gewaarborgd. De Regionale Platforms en hun ondersteuningsunits voeren zowel primaire als secundaire taken uit:

Primaire taken op het terrein van de interventieteams:

- De aansluiting en communicatie te realiseren van alle regiogemeenten op de landelijke structuur van de interventieteams, inclusief projectcommunicatie.
- Het genereren van regionale projectideeën voor interventieteams.
- Het opstellen en indienen van concrete projectvoorstellen bij de LSI.
- Verantwoordelijkheid dragen voor gemeentelijke projecten die voortvloeien uit de besluiten van het Regionaal Platform.
- Het waarborgen van regionale contacten en expertise die voortvloeiden uit de oude Rifstructuur.

De secundaire taak is het bevorderen van kennis en kennisuitwisseling op het terrein van de gemeentelijke fraudebestrijding. Voorbeelden van deze kennisbankfunctie zijn:

- methodiekontwikkeling
- koppelingsexpertise
- formulering van risicoanalyse
- ondersteuning bij handhavingprojecten.

4. Controle en/of opsporing

De meeste interventieteamprojecten richten zich op controle en op opsporing. Dit wordt per project in de melding van de gegevensverwerking verantwoord. Hoewel de primaire doelstelling van interventieteamprojecten gericht is op handhaving door middel van controle en repressie, wordt bij de meeste projecten gestart met gegevensverzameling en risicoanalyse op controleniveau. Als bij de controle aanwijzingen voor mogelijk strafbare feiten naar voren komen, vindt sfeerovergang plaats naar de strafrechtelijke fase. In projecten kunnen zowel controlefunctionarissen als opsporingsfunctionarissen ingezet worden. Als de ingezette functionarissen alleen controlebevoegdheden bezitten, dragen zij na constatering van mogelijk strafbare feiten de verdere afhandeling over aan bevoegde opsporingsfunctionarissen. Als ambtenaren zowel controle- als opsporingsbevoegdheden bezitten, kunnen zij na het geven van de cautie hun onderzoek voortzetten.

Per project wordt het onderscheid tussen controle en opsporing in het projectvoorstel en in de aangemelde gegevensverwerking nauwkeurig omschreven. Alle projectvoorstellen worden door de LSI op kwaliteit getoetst. Deze beoordeling strekt zich ook uit tot het toetsen van de rechtmatigheid van de gegevensverwerking. In de LSI ziet het OM toe op de grens tussen controle en opsporing. In de Regionale Platforms vervult het OM per project eveneens deze toezichtfunctie.

5. Toegevoegde waarde van de samenwerking

a. Het multidisciplinaire karakter

De interventieteams zijn opgezet vanuit de gedachte dat met samenwerking meer te bereiken is dan alleen. Twee weten meer dan één. Alle overheidsorganisaties met een verantwoordelijkheid op het terrein van de bestrijding van fraude met gemeenschapsgeld werken in de interventieteamstructuur met elkaar samen. Er is daardoor sprake van een zeer brede samenwerking.

b. De inzichtverschaffing

Interventieteams hebben handhaving/repressie als primair doel. Toch ontstaat door de brede samenwerking een beter inzicht in de oorzaken van de fraude. Daarbij gaat het o.a. om de volgende aspecten:

- waarom hapert op het onderzochte terrein de sociale en fiscale wetgeving,
- welke structuren bevorderen de fraude,
- waar en hoeveel gemeenschapsgeld verdwijnt zonder politieke controle/goedkeuring en
- wat zijn de beweegredenen van de fraudeur?

Door de samenwerking neemt de kwaliteit van de verkregen inzichten toe.

c. De preventieve aanbevelingen

Op basis van de verkregen inzichten kan een interventieteampartner verbeteringsvoorstellen doen. Over de eventuele fraudestructuren en de preventieaanbevelingen wordt met een niet-openbare nota gerapporteerd aan de LSI. De LSI bevordert op landelijk niveau implementatie van de belangrijkste aanbevelingen bij de bevoegde beleidsmakers en de politiek verantwoordelijken. De verantwoordelijkheid voor implementatie ligt bij de betrokken instanties en departementen zelf. Het grote voordeel van de interventieteamsamenwerking is de mogelijkheid en de aanwezigheid van een structuur om bepaalde inzichten en aanbevelingen gezamenlijk te onderschrijven. Daardoor "ontkokert" de fraudebestrijding. In interventieteamverband wordt het fraudeprobleem meer als een gezamenlijk probleem van de "B.V. Nederland" benaderd. Daarmee neemt de kans op invoering van constructieve oplossingen toe. De structurele verbeteringen ten gevolge van de interventieteamsamenwerking richten zich zowel op de landelijke als op de lokale partners.

d. Werkwijze

Binnen de interventieteams nemen lokale initiatieven en innovatie een belangrijke plaats in. Dit betekent dat niet elk interventieteam op precies dezelfde manier werkt. Er komen verschillende projectvormen voor:

-De "gewone" interventieteamprojecten. Hierbij wordt een branche onderzocht d.m.v. werkplekcontroles en boekenonderzoeken. Voorbeelden hiervan zijn projecten die uitgevoerd zijn/worden in de horeca, bouw, pluimveebranche, markten, vleesbranche etc.

-De fenomeenonderzoeken. Hierbij staat niet een branche maar een verschijnsel of probleem centraal, b.v. grote stedenproblematiek, schijnadressen of onbekende bedrijven. Voorbeelden hiervan zijn projecten als Transvaal, Amsterdamsestraatweg en ID-fraude.

Op basis van de secundaire taken van de Regionale Platforms en hun ondersteuningsunits kunnen ook andere producten ontwikkeld worden:

-Beleidsstudies. Hierbij wordt een onderwerp beleidsmatig nader in kaart gebracht. Voorbeelden hiervan zijn studies naar risicoprofielen, ontwikkeling van werkmethodeken, inventariseren van handhavingproblemen, samenvattende rapportages op basis van meerdere Rif- resp. interventieteamrapporten.

-Uitvoeren van risicoanalyses en trendsignalering.

-Bestandskoppelingen en overdracht van risicosignalen.

e. Rolverdeling en samenwerking

De rol van elke deelnemende organisatie in een concreet project wordt in het betreffende projectvoorstel nader geëxpliciteerd. Daarbij wordt de gemeenschappelijke doelstelling gespecificeerd en aangegeven welke bevoegdheden van toepassing zijn en welke gegevens op grond van die bevoegdheden met elkaar mogen worden uitgewisseld. In het betreffende projectvoorstel wordt de projectleider opgedragen toe te zien op het voorkomen van oneigenlijk gebruik en/of onrechtmatige verwerking van gegevens.

6. Heimelijke waarnemingen en de actieve informatieplicht

Bij diverse interventieteamprojecten worden waarnemingen gedaan zonder de betrokkenen daarover direct te informeren. Deze waarnemingen zijn noodzakelijk voor een goede uitoefening van de verificatiebevoegdheid van de deelnemende organisaties. Steeds zal per project nagegaan moeten worden of er ook andere mogelijkheden zijn om zonder heimelijke waarnemingen de verificatietaken deugdelijk uit te voeren. Als minder ingrijpende mogelijkheden aanwezig zijn om de fraudebestrijding effectief vorm te geven, dient op grond van het subsidiariteitsbeginsel daarvoor te worden gekozen. In het kader van de Wbp betekent dit dat de heimelijke waarnemingen na deze afweging in voorkomende gevallen noodzakelijk kunnen zijn voor de goede vervulling van de publiekrechtelijke taken van de interventieteampartners (art. 8 sub e Wbp). Stelselmatige observaties vallen onder het Wetboek van Strafvordering en hiervoor is een bevel van de officier van justitie vereist. De voorwaarden waaronder dit middel kan worden toegepast, is geregeld in de Wet bijzondere opsporingsbevoegdheden. In deze procesbeschrijving zal dit middel verder niet besproken worden. Voor zover in een eventueel strafrechtelijk vervolg dit middel ingezet zou moeten worden, geschiedt dit binnen een strafrechtelijk vervolgonderzoek en onder leiding van de officier van justitie. Bij de heimelijke waarnemingen door de Interventieteams kunnen verschillende soorten waarnemingen onderscheiden worden. Deze worden in de subparagrafen 6 a, 6 b en 6 c benoemd. Daarnaast dient de betrokkene actief geïnformeerd te worden over de uitgevoerde heimelijke waarneming. Dit aspect wordt in onderdeel 6 d uitgewerkt.

a. Heimelijke waarneming pand

Definitie. Het (eenmalig) controleren ter plaatse of geselecteerde objecten aan een gestelde doelgroepdefinitie voldoen.

Doel. Vaststellen door visuele waarneming of een object gevestigd is op de op voorhand bekende locatie en of daadwerkelijk die activiteiten worden uitgevoerd die verondersteld worden en voldoen aan de doelgroepbeschrijving. Daarnaast wordt met deze waarneming de veiligheid van de medewerkers bevorderd. In de derde plaats wordt door de waarneming de voorbereiding van de daadwerkelijke bedrijfscontrole gediend. Daardoor verloopt de daadwerkelijke bedrijfscontrole efficiënter en wordt het bedrijfsproces zo min mogelijk verstoord.

Wijze van gebruik. Het daadwerkelijk bekijken van het object om bekend te raken met de situatie ter plaatse met het oog op vervolgonderzoeken of bezoeken. Tevens is het mogelijk vast te stellen

of in het pand activiteiten uitgevoerd worden die men veronderstelt. De waarneming van panden impliceert dat sprake is van persoonsgegevens, ook als geen personen worden waargenomen. Volgens een uitspraak van het CBP is ook sprake van persoonsgegevens als de waargenomen gegevens tot personen herleid kunnen worden. Bij panden /adressen is dat het geval. Daarnaast kan waarneming van een pand ook indirect tot waarneming van personen leiden. Dit is het geval als waargenomen en geregistreerde personen herleidbaar zijn in relatie tot het pand. Als dit zich voordoet, gelden dezelfde waarborgen als omschreven onder 6c.

Middelen. Op beperkte schaal worden de visuele hulpmiddelen verrekijker en fototoestel gehanteerd. Bij projecten in de land- en tuinbouw kan de Arbeidsinspectie de politie vragen om warmtecamera's te gebruiken. Met behulp van deze camera's kan men bij grote complexen (zoals kassen) bij benadering het aantal mensen vaststellen dat zich in een complex bevindt. Bij controle op landbouwpercelen kunnen luchtfoto's worden gebruikt om zicht te krijgen op mogelijke vluchtroutes. Deze informatie is van belang voor de controlemedewerkers in het interventieteam.

Voordelen. Grotere zekerheid verkrijgen of het geselecteerde object op de aangegeven locatie aanwezig is. Tevens is het mogelijk vast te stellen of en wat voor soort bedrijfsactiviteiten er plaatsvinden. Nadelen. Het is slechts bij uitzondering mogelijk aan de buitenkant te zien wat er zich binnen een pand afspeelt. Indien er veel tijdsverschil zit tussen de gevelcontrole en de daadwerkelijke waarneming ter plaatse, kan de situatie gewijzigd zijn. De waarneming kan niet altijd gebruikt worden, gelet op de door de wetgever opgelegde beperking dat waarnemingen niet heimelijk en stelselmatig mogen worden verricht (tenzij met voorafgaande toestemming van de officier van justitie, zie de voetnoot op blz 8). Bovendien is het risico van ontdekking groot bij langdurig observeren.

b. Heimelijke waarneming onderneming

Definitie. Vaststellen op basis van controlebevoegdheden welke bedrijfsactiviteiten plaatsvinden.

Doel. Met visuele waarneming kan bijvoorbeeld worden vastgelegd:

- hoeveel producten er worden gemaakt
- hoeveel producten worden verkocht
- wie zijn afnemers (detailhandel en/of groothandel)
- wie zijn de leveranciers
- wanneer vindt het productieproces plaats
- wie vervoert producten
- hoe worden producten vervoerd.

De waarneming van ondernemingen impliceert dat sprake is van persoonsgegevens. Volgens een uitspraak van het CBP is ook sprake van persoonsgegevens als de waargenomen gegevens tot personen herleid kunnen worden. Bij ondernemingen is dat het geval. De waarneming van ondernemingen kan ook indirect tot waarneming van personen leiden. Dit is het geval als waargenomen en geregistreerde personen herleidbaar zijn in relatie tot het pand. Als dit zich voordoet, gelden dezelfde waarborgen als omschreven onder 6c.

Middelen. Op beperkte schaal worden de visuele hulpmiddelen verrekijker en fototoestel gehanteerd. Bij projecten in de land- en tuinbouw kan de Arbeidsinspectie de politie vragen om warmtecamera's te gebruiken. Met behulp van deze camera's kan men bij grote complexen (zoals kassen) bij benadering het aantal mensen vaststellen dat zich in een complex bevindt. Bij controle op landbouwpercelen kunnen luchtfoto's worden gebruikt om zicht te krijgen op mogelijke vluchtroutes. Deze informatie is van belang voor de controlemedewerkers in het interventieteam.

Voordelen. De waarneming kan een extra toetsmoment zijn om de op papier weergegeven bedrijfsactiviteiten van de onderneming te vergelijken met de werkelijkheid.

Nadelen. De waarneming kan niet altijd gebruikt worden, gelet op de door de wetgever opgelegde beperking dat waarnemingen niet heimelijk en stelselmatig mogen worden verricht (tenzij met voorafgaande toestemming van de officier van justitie, zie de voetnoot op blz 8). Bovendien is het risico van ontdekking groot bij langdurig observeren.

c. Heimelijke waarneming personen

Definitie. Vaststellen op basis van controlebevoegdheden of er werkzaamheden door een persoon

worden verricht en achteraf toetsen of deze werkzaamheden en/of inkomsten worden verantwoord bij de relevante instanties. Vaststellen of de feitelijke woonsituatie in overeenstemming is met de bij instanties opgegeven formele adresvoering.

Doel. Met de visuele waarneming (ook wel zichtwaarnemingen/zichtcontrole genoemd) wordt vastgesteld of een persoon werkzaamheden verricht, vermogen bezit of waar de persoon woont. Van belang zijn de volgende zeven invalshoeken:

- Welke werkzaamheden worden verricht
- Hoelang worden de werkzaamheden verricht
- Wanneer worden de werkzaamheden verricht
- Onder welke omstandigheden worden de werkzaamheden verricht
- Waar worden de werkzaamheden verricht
- Waar en/of welke periodes een persoon woont

Zijn er indicaties voor vermogensbezit of verzwegen inkomsten? (voertuigen, boten, motoren, dure hobby's etc).

Een voorbeeld van deze waarnemingen zijn situaties waarin een persoon opgeeft b.v. twee halve dagen of twee avonden werkzaam te zijn in een winkel of horecabedrijf. Uit de heimelijke waarneming blijkt dan of de waargenomen aanwezigheid hiermee in overeenstemming is. Een tweede voorbeeld is het doen van een waarneming op het adres van de ex-echtgenote. Bij vermoedens van schijnbewoning wordt een klant opgeroepen voor een gesprek op de dienst. Op twee adressen wordt dan waargenomen uit welk pand de betrokken persoon vertrekt. Een derde voorbeeld zijn situaties waarin uit auto en kleding vermoedens van werkzaamheden afgeleid kunnen worden. Zo zal bij een uitkeringsklant met een aanhangwagen met ladders en emmers en een verleden als glazenwasser een heimelijke waarneming op zijn persoon gedaan worden om activiteiten vast te stellen. De waarneming dient alleen gericht te zijn op de zeven voornoemde punten. De bovenvermelde zeven soorten waarnemingen/invalshoeken zijn limitatief. Als indicatie voor vermogensbezit of inkomsten zijn enkele voorbeelden genoemd, deze opsomming is niet limitatief. De waarneming wordt verricht zonder in contact te komen met het subject.

Wijze van gebruik. De methodiek wordt toegepast met inachtneming van de daarvoor geldende bepalingen in het Wetboek van Strafvordering.⁷In overleg met het Openbaar Ministerie zijn voor de heimelijke waarnemingen van personen buiten strafvordering strikte voorwaarden geformuleerd over wijze en periode. Deze voorwaarden geven invulling aan de grondwettelijke en verdragsrechtelijke bescherming van de privacy. De voorwaarden zijn:

- Geen inzet van registrerende technische hulpmiddelen
- Geen observatie in privé-ruimten (woningen)
- Niet te lange periode (maximaal vier weken)
- Beperkte intensiteit (geen 24 uur per dag)

Middelen. Op beperkte schaal worden de visuele hulpmiddelen verrekijker en fototoestel gehanteerd.

Voordelen. Het daadwerkelijk vastleggen van de door het subject verrichte werkzaamheden en/of feitelijke woonsituatie .

---

⁷ Let op: Ingevolge het Wetboek van Strafvordering (BOB) mogen stelselmatige en heimelijke waarnemingen slechts met toestemming van de Officier van Justitie plaatsvinden: stelselmatige observatie kan worden omschreven als observatie die tot resultaat kan hebben dat een min of meer volledig beeld van bepaalde aspecten van iemands leven wordt verkregen. Onder heimelijk kan worden verstaan: in het geheim waarnemen en vastleggen van gedragingen van het subject (te denken valt aan het gebruik maken van video opnamen, af luisterapparatuur, peilbakens, telefoontaps etc.). Het verrichten van enkele waarnemingen in het openbaar en eventueel daarbij gebruik maken van een verrekijker of fototoestel dat enkele foto's maakt, valt hier niet onder.

Nadeel. Risico op ontdekking is groot.

d. De actieve informatieplicht bij heimelijke waarnemingen

De Wbp in samenhang met de categorale sociale zekerheidswetgeving bepaalt welke gegevens verwerkt mogen worden. Voor betrokkene dient het helder te zijn wat er met zijn gegevens gebeurt. Voor de heimelijke waarnemingen geldt dat deze niet voortvloeien uit een wettelijke verplichting maar gebaseerd zijn op een goede uitvoering van de publiekrechtelijke taak (art. 8, sub e, Wbp). Dit impliceert dat de uitvoerder op grond van art. 34, lid 1, Wbp informatieplichtig is voor de op basis van de heimelijke waarneming vastgelegde gegevens. De uitzonderingsbepaling van art. 34, lid 5, Wbp is niet van toepassing op de heimelijke waarnemingen door de interventieteams. Voor gegevens verkregen door heimelijke waarnemingen kan ten aanzien van de informatieplicht gelden dat een beroep wordt gedaan op een uitzonderingsbepaling uit artikel 43 Wbp. Een beroep op een uitzonderingsbepaling geldt met name als sprake is van heimelijke waarnemingen die tot nader administratief of strafrechtelijk onderzoek bij een interventieteampartner leiden. Het belang van het voortgezette controle- of opsporingsonderzoek rechtvaardigt het beroep op een uitzonderingsbepaling uit artikel 43 Wbp. Een betrokkene die tijdens een onderzoek het interventieteam om informatie verzoekt, wordt in dat geval verwezen naar de betreffende interventieteampartner. Daar is bekend wanneer een onderzoek is afgerond en welke gegevens wanneer voor inzage in aanmerking komen. Het wijzen van een eventuele verdachte op zijn/haar rechten, waaronder de cautie, behoort tot de verantwoordelijkheid van de bevoegde betrokken opsporingsfunctionarissen. Het controlebelang rechtvaardigt het niet direct actief informeren van betrokkenen. Daarna dient door de verantwoordelijke een keuze gemaakt te worden. Daarbij zijn twee scenario's mogelijk:

a. De betrokkene wordt in het vervolgonderzoek geïnformeerd door de bevoegde functionaris. Deze functionaris legitimeert zich en maakt de gegevens uit de heimelijke waarneming bekend. Voor zover wijziging van rechten of plichten plaatsvindt, staan de normale bezwaar- en beroepsprocedures open. Dit vervolgtraject valt onder de verantwoordelijkheid van de deelnemende partners. Zij bepalen of er een nieuw besluit wordt genomen en wanneer dit aan de betrokkene verzonden wordt.

b. Indien geen reden aanwezig is voor een vervolgonderzoek, wordt de betrokkene achteraf binnen 3 maanden na afloop van de projectwerkzaamheden op de hoogte gesteld van de heimelijke waarneming en de vastlegging van gegevens die voortvloeiden uit de heimelijke waarnemingen. De periode van 3 maanden is nodig voor goede uitvoering van de actieve informatieplicht.

Artikel 34, eerste lid, Wbp is niet van toepassing, indien mededeling van de informatie aan de betrokkene onmogelijk blijkt of een onevenredige inspanning vereist (betrokkene is bijvoorbeeld onvindbaar omdat geen adres bekend is of wegens vertrek naar het buitenland). In deze gevallen is artikel 34, vierde lid, Wbp van toepassing en behoeft betrokkene niet te worden geïnformeerd. Wel dient de herkomst van de gegevens te worden vastgelegd.

Bij de door de interventieteams uitgevoerde waarnemingen gaat het daarbij met name om waargenomen personen van wie de identiteit onbekend is/blijft dan wel het achterhalen van persoonsgegevens onevenredig veel inspanning vereist. Deze mogelijkheid dient restrictief te worden toegepast. Van alle heimelijke waarnemingen wordt aantekening gemaakt, ook als er geen gegevens worden vastgelegd omdat er tijdens de waarneming geen relevante feiten zijn geconstateerd. Het belang van het maken en bewaren van deze aantekening ligt in het bewijs van onschuld van de betrokkene.

7. Rechten betrokkenen

a. Transparantie. De verwerking moet voor de burger inzichtelijk zijn. De gegevensverwerking wordt inzichtelijk gemaakt door de Wbp-melding van het project en de opname daarvan in het openbaar register. Als sprake is van inzet van heimelijke waarnemingen wordt in de melding van

de gegevensverwerking duidelijk aangegeven of de heimelijke waarnemingen binnen de procesbeschrijving heimelijke waarnemingen interventieteams vallen.

b. Rechten van de betrokkene. Degene van wie persoonsgegevens worden verwerkt, heeft recht op informatieverstrekking, inzage, correctie, verwijdering, afscherming en verzet. Heimelijke waarnemingen door interventieteams worden gebaseerd op artikel 8 e WBP (goede uitvoering van een publiekrechtelijke taak). Dit betekent dat de betrokkene achteraf binnen 3 maanden over de heimelijke waarneming(en) wordt geïnformeerd. Wanneer de identiteit van de waargenomen persoon onbekend blijft, is artikel 34, vierde lid, WBP van toepassing en legt de verantwoordelijke de herkomst van de gegevens vast. Bij heimelijke waarnemingen kan daarnaast een uitzonderingsbepaling uit art. 43 Wbp van toepassing zijn. Een beroep op een uitzonderingsbepaling zal met name worden gedaan wanneer er sprake is van heimelijke waarnemingen die tot nader administratief of strafrechtelijk onderzoek bij een interventieteampartner leiden. Het belang van het voortgezette controle- of opsporingsonderzoek rechtvaardigt in deze situaties het beroep op de uitzonderingsbepaling. Een betrokkene kan verzoeken om informatie en inzage (artikel 35 Wbp), Aan het verzoek van betrokkene wordt voldaan, tenzij er sprake is van een uitzonderingsgrond uit artikel 43 Wbp. Daarnaast kan een betrokkene verzoeken om aanvulling, verbetering, verwijdering of afscherming van gegevens indien deze feitelijke onjuist zijn, voor het doel of de doeleinden van de verwerking onvolledig of niet ter zake dienend zijn dan wel anderszins in strijd met een wettelijk voorschrift worden verwerkt. Het verzoek bevat de aan te brengen wijzigingen. De verzoeken om informatie en inzage kunnen niet met een standaardverwijzing naar art. 43 Wbp afgedaan worden. Deze verzoeken worden van geval tot geval beoordeeld. Wanneer er een beroep wordt gedaan op een uitzonderingsgrond uit artikel 43 Wbp, ontvangt betrokkene een gemotiveerd schriftelijk antwoord op het verzoek om informatie of inzage. Uit deze motivering blijkt waarom er een beroep wordt gedaan op een uitzonderingsgrond van artikel 43 Wbp. Indien het belang waarvoor een beroep werd gedaan op een weigeringsgrond uit artikel 43 Wbp, niet meer van toepassing is, dan moet(en) betrokkene(n) alsnog binnen drie maanden na afloop van de projectwerkzaamheden worden geïnformeerd over de verrichte heimelijke waarnemingen. In een dergelijke situatie is ook het recht op inzage van het dossier weer van toepassing. Gegevens mogen niet worden verwijderd of vernietigd, zodra er een verzoek tot inzage is gedaan.

6 Memorie van Toelichting van de Wbp: de 'verantwoordelijke' in de zin van de Wbp

Het begrip 'verantwoordelijke' knoopt in eerste instantie aan bij de vaststelling van het doel van de verwerking. De vraag is wie uiteindelijk bepaalt of er gegevens worden verwerkt en zo ja, welke verwerking, van welke persoonsgegevens en voor welk doel. Tevens is van belang wie beslist over de middelen voor die verwerking; de vraag op welke wijze de gegevensverwerking zal plaatsvinden. De richtlijn gaat er van uit dat deze bevoegdheden in de regel in dezelfde hand liggen. Is dit niet het geval, dan is er sprake van gezamenlijke verantwoordelijkheid. Op grond van de praktijk van de huidige WPR moet worden aangenomen dat het niet altijd eenvoudig zal zijn om in concrete gevallen te bepalen wie verantwoordelijke is en aan de hand van welke criteria dat moet worden vastgesteld. (MvT, II, nr. 3, blz. 55)

Bij de beantwoording van de vraag wie de verantwoordelijke is, dient enerzijds te worden uitgegaan van de formeel-juridische bevoegdheid om doel en middelen van de gegevensverwerking vast te stellen, anderzijds - in aanvulling daarop - van een functionele inhoud van het begrip. Het laatste criterium speelt met name een rol als er verschillende actoren bij de gegevensverwerking betrokken zijn en de juridische bevoegdheid onvoldoende helder is geregeld om te kunnen bepalen wie van de betrokken actoren als verantwoordelijke in de zin van de wet moet worden aangemerkt. In dergelijke situaties zal aan de hand van algemeen in het maatschappelijk verkeer geldende maatstaven moeten worden bezien aan welke natuurlijke persoon, rechtspersoon of bestuursorgaan de betreffende verwerking moet worden toegerekend. (MvT, II, nr. 3, blz. 55; idem nr. 3, blz. 16)

Door aan te sluiten bij de bestaande bevoegdhedenstructuur in publiek- en privaatrecht wordt beoogd de blijkens de evaluaties bestaande verwarring omtrent het houderschapsbegrip weg te nemen. De formele bevoegdheden zijn duidelijker en dienen daarom het aanknopingspunt te zijn in plaats van de feitelijke machtsverhoudingen met betrekking tot de te verwerken persoonsgegevens. Deze laatste zijn voor de betrokkene minder transparant. (MVT, II, nr. 3, blz. 16)

Functionele invulling

In situaties waarin meerdere natuurlijke personen, rechtspersonen of bestuursorganen betrokken zijn bij een keten van gegevensverwerkingen en in verband met de aard van die betrokkenheid in aanmerking komen om als verantwoordelijke in de zin van de wet te worden aangeduid, bestaat behoefte aan een aanvullend criterium. Problemen kunnen zich met name voordoen als de juridische zeggenschap over de verwerking onvoldoende duidelijk is, dan wel geen regeling voorhanden is op grond waarvan een bepaalde persoon of instantie daadwerkelijk door de betrokkene kan worden aangesproken. Burgers mogen daarvan niet de dupe worden. In zodanige situaties behoort aan het begrip 'verantwoordelijke' een functionele invulling te worden gegeven. Aan de hand van in het maatschappelijk verkeer geldende maatstaven moet in dergelijke gevallen worden bezien aan welke natuurlijke persoon, rechtspersoon of bestuursorgaan de betreffende verwerking moet worden toegerekend. [...] van belang is of de verantwoordelijke voor zichzelf persoonsgegevens verwerkt of doet verwerken. Doet hij dit ten behoeve van een ander, dan is hij 'bewerker'. (MvT, II, nr. 3, blz. 57).

Er kunnen incidenteel situaties voorkomen waarin op basis van het formeel-juridische criterium niet een, maar twee of meer personen of organen in aanmerking komen om als "verantwoordelijke" te gelden in de zin van de wet. Dit kan zich bijvoorbeeld voordoen indien verschillende bedrijven een samenwerkingsverband aangaan terzake van het verzamelen, opslaan en verwerken van persoonsgegevens. In die specifieke situatie zal aan de hand van de feitelijke omstandigheden moeten worden bepaald aan wie uiteindelijk de desbetreffende gegevensverwerking moet worden toegerekend. [...] Dit betreft een open formulering. Dit is echter in de uitzonderlijke gevallen waarop zij betrekking heeft, onvermijdelijk. Uitdrukkelijk wordt hiermee ook bedoeld te voorkomen dat zich een situatie zou kunnen voordoen waarin geen verantwoordelijke kan worden aangewezen: de burger zou daarvan de dupe kunnen worden. (MVT, II, nr. 13, blz. 3)

Feitelijk beheer

Het is wenselijk duidelijk te stellen dat het begrip 'verantwoordelijke' doelt op degene die formeel-juridisch de zeggenschap over de verwerking heeft. [...] Dat laat onverlet dat het feitelijk beheer over de gegevensverwerking aan een ander kan worden gemandateerd. In de meeste gevallen zal deze ander wat betreft het geheel van de gegevensverwerking hiërarchisch ondergeschikt zijn aan de verantwoordelijke. De handelingen van deze ondergeschikten worden dan volgens de gewone regels van het burgerlijk recht of het staatsrecht aan de verantwoordelijke toegerekend. (MVT, II, nr. 3, blz. 56)

...